

**ДОШКІЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД (ЯСЛА-САДОК)
СПЕЦІАЛЬНОГО ТИПУ №13 «ЗОЛОТИЙ КЛЮЧИК»
ЧЕРКАСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ**

ПОГОДЖЕНО

педагогічною радою дошкільного
навчального закладу (ясла-садок)
спеціального типу №13 «Золотий ключик»
Черкаської міської ради
протокол №____ від _____

ЗАТВЕРДЖУЮ

завідувач дошкільного навчального
закладу (ясла-садок) спеціального типу
№13 «Золотий ключик»
Черкаської міської ради
_____ Тетяна ТОДОРЕНКО

на 2023/2024 навчальний рік

2023

Комплексну освітню програму схвалено рішенням засідання педагогічної ради закладу (протокол №____ від _____ року) та затверджено наказом завідувача закладу №____ від _____ року.

Програма розроблена відповідно до вимог Законів України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про забезпечення функціонування української мови як державної», Базового компонента дошкільної освіти (нова редакція) та Концепції Нової української школи.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Розділ І. Загальний обсяг навантаження та очікувані результати навчання здобувачів освіти	8
Розділ ІІ. Перелік, зміст, тривалість і взаємозв'язок освітніх ліній, логічна послідовність їх вивчення.....	12
Розділ ІІІ. Форми організації освітнього процесу.....	18
Розділ ІV. Корекційно-розвивальний складник освітньої програми для дітей з порушеннями зору.....	23
Розділ V. Система внутрішнього забезпечення якості освіти.....	59
Розділ VI. Показники реалізації освітньої програми.....	66

ВСТУП

Повна назва навчального закладу	Дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) спеціального типу №13 «Золотий ключик» Черкаської міської ради.
Кількість вихованців	103
Число місць за типовим проектом	143
Кількість вихованців:	
- в групі раннього віку	14
- в групах дошкільного віку	89
Кількість груп (усього), із них:	8
груп раннього віку	1
дошкільного віку	7
Режим роботи груп	10 годин
Режим роботи закладу	Заклад працює за 5-денним режимом роботи. Режим роботи закладу: 8.00 – 18.00. Вихідні дні – субота, неділя, святкові дні.
Мова навчання	українська державна мова
Всього працівників	В закладі працює 49 працівників, з них 26 педагогів, в тому числі завідувач, вихователь-методист, практичний психолог, вчитель – логопед, тифлопедагог, музичний керівник, інструктор з фізкультури.
Тривалість навчального року	Навчальний рік у закладі розпочинається 1 вересня і закінчується 31 травня наступного року. Літній період – з 1 червня по 31 серпня.

Адреса: Черкаська область, м.Черкаси, вул. Сінна,7
Телефон: (0472) 73-93-33 , e-mail: <https://mail.ukr.net/>
Сайт: <https://dnz13ck.ua>

Відповідно до статті 4 Закону України «Про дошкільну освіту» дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) спеціального типу №13 «Золотий ключик» Черкаської міської ради у 2023-2024 навчальному році спрямовує діяльність на забезпечення всебічного розвитку дитини дошкільного віку відповідно до її задатків, нахилів, здібностей, індивідуальних, психічних та фізичних особливостей, культурних потреб; формування у дитини дошкільного віку моральних норм, набуття нею життєвого соціального досвіду.

Освітня програма дошкільного навчального закладу (ясла-садок) спеціального типу №13 «Золотий ключик» Черкаської міської ради (далі ДНЗ) на 2023-2024 навчальний рік розроблена на виконання Законів України «Про освіту», «Про дошкільну освіту» та згідно з Базовим компонентом дошкільної освіти, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України № 33 від 12.01.2021р.

Освітня програма окреслює підходи до планування й організації закладом освіти єдиного комплексу освітніх компонентів для досягнення вихованцями обов'язкових результатів навчання (набуття компетентностей), визначених Базовим компонентом дошкільної освіти.

Освітня програма визначає:

- загальний обсяг навантаження та очікувані результати навчання (набуті компетентності);
- перелік, зміст, тривалість і взаємозв'язок освітніх ліній, логічну послідовність їх реалізації;
- форми організації освітнього процесу;
- систему внутрішнього забезпечення якості освіти.

Зміст освітньої програми передбачає:

- формування основ соціальної адаптації та життєвої компетентності дитини;
- виховання елементів природо-доцільного світогляду, розвиток позитивного емоційно-ціннісного ставлення до довкілля;
- утвердження емоційно-ціннісного ставлення до практичної та духовної діяльності людини;
- розвиток потреби в реалізації власних творчих здібностей.

Пріоритетні завдання педагогічного колективу дошкільного закладу на 2023-2024 навчальний рік.

1. Продовжувати роботу по створенню сприятливих умов для проведення корекційно-розвиткової роботи, вирішуючи завдання в тісній взаємодії тифлопедагогів, вихователів та медичних працівників.
2. Удосконалювати роботу щодо формування логіко-математичної компетентності здобувачів дошкільної освіти та підвищувати якість освітнього процесу через вивчення та впровадження інноваційних технологій та підвищення медіа грамотності педагогічних працівників.
3. Використовувати потенціал дитячих видів діяльності в підвищенні пізнавальної активності здобувачів дошкільної освіти для здобуття дітьми знань завдяки власним зусиллям та діяльнісним методам педагогів.

4. Забезпечення максимально сприятливих умов для повного гармонійного розвитку особистості кожної дитини.

Мета і завдання освітньої програми:

- забезпечення корекційно-розвивальної роботи, своєчасної спеціалізованої допомоги в освоєнні змісту навчання і корекція порушень зору дітей в умовах закладу дошкільної освіти;
- забезпечення якісної організації та здійснення освітнього процесу в ДНЗ, як в умовах очного, так і в умовах дистанційної організації освітнього процесу з урахуванням обмежувальних заходів встановлених Урядом країни та місцевою владою в умовах воєнного стану;
- навчання дітей дошкільного віку діям у надзвичайних ситуаціях, у тому числі під час проявів терористичних актів; формування у вихованців основ безпечної поведінки з безпеки життєдіяльності;
- створення умов, комфортних для розвитку пізнавальних і психічних процесів дітей, їхньої спрямованості на активність у соціумі;
- забезпечення реалізації можливостей і здібностей кожної дитини;
- створення в групах атмосфери гуманного та доброзичливого ставлення до всіх вихованців, що сприятиме вихованню у них товариськості, доброзичливості, допитливості, ініціативності, формуванню самостійності і творчості;
- турбота про здоров'я, емоційне благополуччя та своєчасний всебічний розвиток кожної дитини;
- максимальне використання різноманітних видів дитячої діяльності, їх інтеграція задля підвищення ефективності освітнього процесу;
- творча організація (креативність) освітнього процесу;
- варіативність використання навчального матеріалу з метою розвитку творчості з урахуванням інтересів і здібностей кожної дитини;
- забезпечення шанобливого ставлення до результатів дитячої творчості;
- єдність підходів до виховання дітей в умовах закладу дошкільної освіти та сім'ї;
- забезпечення наступності між дошкільним закладом та початковою школою, що виключає розумові та фізичні перевантаження у змісті освіти дітей дошкільного віку;
- організація психолого-педагогічної підтримки дітей у відповідності з їх віковими та індивідуальними особливостями і здібностями, розвиток здібностей і творчого потенціалу кожної дитини як суб'єкта відносин з самим собою, іншими дітьми, дорослими та світом;
- забезпечення психолого-педагогічної підтримки сім'ї та підвищення компетентності батьків у питаннях розвитку освіти, охорони і зміцнення здоров'я дітей;
- підвищення професійної майстерності педагогів.

Педагоги ДНЗ забезпечують засвоєння здобувачами освіти обов'язкового

мінімуму змісту дошкільної освіти на рівні вимог Базового компонента дошкільної освіти – Державного стандарту дошкільної освіти України.

Обов’язковий мінімум передбачає:

- компетентнісний підхід до розвитку особистості, збалансованість набутих знань, умінь, навичок, сформованих бажань, інтересів, намірів та особистісних якостей і вольової поведінки дитини;
- надання пріоритету соціально-моральному розвитку особистості, формування у дітей узгоджувати особисті інтереси з колективними;
- формування у дітей цілісної, реалістичної картини світу, основ світогляду;
- забезпечення індивідуального особистісного розвитку.

Забезпечення наступності і перспективності в освітньому процесі між дошкільною і початковою освітою полягає у послідовності чинних програм розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного віку та освітньої програми для 1 класу початкової школи.

Формування позитивної мотивації здобувачів освіти до освітньої діяльності здійснюється через розвиток життєвих компетентностей, необхідних для успішної самореалізації в суспільстві.

РОЗДІЛ І

ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ НАВАНТАЖЕННЯ ТА ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Освітній процес у дошкільному навчальному закладі (ясла-садок) спеціального типу №13 «Золотий ключик» Черкаської міської ради здійснюється відповідно до програмно-методичного забезпечення та є єдиним комплексом освітніх компонентів для досягнення вихованцями результатів навчання (набуття компетентностей), визначених Базовим компонентом дошкільної освіти, чинними освітніми комплексними та парціальними програмами, рекомендованими Міністерством освіти і науки України.

Відповідно до рішення педагогічної ради дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) спеціального типу №13 «Золотий ключик» Черкаської міської ради (протокол №2 від «30» серпня 2022 року) освітній процес здійснюється за Комплексною освітньою програмою для дітей раннього та передшкільного віку «Стежинки у Всесвіт». К.Л. Крутій – 2020. Рекомендованої та схваленої Міністерством освіти і науки України (лист від 02.10.2020р. №22, 1/12-Г-801).

Зміст інваріантної складової Базового компонента дошкільної освіти забезпечується Комплексною освітньою програмою для дітей раннього та перед шкільного віку «Стежинки у Всесвіт». К.Л. Крутій – 2020. Рекомендованої та схваленої Міністерством освіти і науки України (лист від 02.10.2020р. №22, 1/12-Г-801) та Комплексною освітньою програмою для дітей з порушеннями зору, розробленою динамічною групою ДНЗ.

Реалізація завдань національно-патріотичного виховання дошкільників здійснюється шляхом інтеграції завдань у різні види діяльності при проведенні занять з дітьми згідно з парціальною програмою «Україна – моя Батьківщина». Парціальна програма національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку, автор: Каплуновська О.М. (лист ІМЗО від 25.03.2016 № 2.1/12-Г-85. Планування та організація життєдіяльності у ЗДО здійснюється за режимними моментами з урахуванням блочно-тематичного принципу планування.

З метою реалізації Базового компонента дошкільної освіти, вищезазначених освітніх програм та відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України 20.04.2015 № 446 «Про затвердження гранично допустимого навчального

навантаження на дитину у дошкільних навчальних закладах різних типів та форми власності», листа МОН України МОН України «Щодо окремих питань діяльності закладів дошкільної освіти у 2023/2024 навчальному році» від 10.08.2021р. №1/9-406 загальний обсяг тижневого навантаження за віковими групами становитиме:

Розподіл групових фронтальних занять на тиждень
у 2022-2023 навчальному році у групах з 10 годинним перебуванням
(5-денний робочий тиждень) за програмою «Стежинки у Всесвіт»

К.Л. Крутій – 2020

рекомендованої та схваленої Міністерством освіти і науки України

(лист від 02.10.2020р. №22, 1/12-Г-801)

Орієнтовні види діяльності за освітніми лініями	Кількість занять на тиждень за віковими групами			
	перша молодша (від 2 до 3 років)	друга молодша (від 3 до 4 років)	середня (від 4 до 5 років)	старша (від 5 до 6 (7) років)
Ознайомлення із соціумом	1	1	1	1
Ознайомлення з природним довкіллям	1	1	1	1
Художньо-продуктивна діяльність (музична, образотворча, театральна)	5	5	5	5

Розвиток мовлення і культура мовленнєвого спілкування, художня література	2	2	2	3
Сенсорний розвиток	1	-	-	-
Логіко-математичний розвиток	-	1	1	2
Здоров'я та фізичний розвиток	2	2	2	2
Загальна кількість занять на Тиждень	10	10	11	12
Додаткові освітні послуги на вибір батьків.	-	-	-	-
Максимальна кількість занять на Тиждень	10	14	16	20

Максимально допустиме навчальне навантаження на тиждень на дитину (в астрономічних годинах)	1,4	3,5	5,3	8,3
---	-----	-----	-----	-----

Години, передбачені для фізкультурних занять, не враховуються під час визначення гранично допустимого навчального навантаження на дітей. Вони можуть бути проведені, як окремі заняття (при наявності умов для їх проведення) або їх зміст може бути реалізований під час проведення фізкультхвилинок, фізкультпауз, рухливих ігор тощо.

Кількість занять на тиждень не перевищує гранично допустиме навчальне навантаження на дитину.

Максимально допустима кількість занять у першій половині дня в молодшій та середній групах не перевищує двох, у старшій – трьох організованих навчальних занять. Зменшення навантаження на дітей відбувається за рахунок реалізації блочно-тематичного принципу планування, проведення інтегрованих занять, під час яких реалізуються завдання занять різних типів.

Навчальні заняття у дошкільному навчальному закладі проводять у першій половині дня.

Відповідно до програми «Стежинки у всесвіт» в орієнтовний розподіл освітньої діяльності включають такі розділи як музична діяльність, фізичний розвиток, дитина в соціумі, дитина у природному довкіллі, мовлення дитини, дитина в сенсорно-пізнавальному просторі, літературна діяльність, образотворча діяльність (малювання, ліплення, аплікація). Завдання освітніх ліній Базового компоненту дошкільної освіти реалізуються в освітній роботі впродовж дня (ранкові години, прогулянки, II половина дня).

Кожна вікова група складає орієнтовний розклад діяльності II половини дня (включають: будівельно-конструктивні ігри, театралізовану діяльність, сюжетно рольові ігри, самостійно-художню діяльність, господарсько-побутову працю, музичні та фізкультурні розваги, конструювання, художню працю тощо).

ПРИМІТКА:

Корекційно-розвиткові заняття проводяться:

- √ практичним психологом;
- √ учителем – логопедом;
- √ вчителем - тифлопедагогом;

відповідно графіка та індивідуальної програми розвитку дитини.

Рекомендовано використовувати у роботі матеріали розміщені на сайті МОН України:

- Рубрика «Сучасне довкілля під крилами захисту»;
- Патріотичний кейс дошкілля України, розроблений командою МОН України спільно з ДУ «Український інститут розвитку освіти»;
- Платформу розвитку дошкільнят «НУМО»;
- Поради з надання першої психологічної допомоги людям, які пережили кризову подію;
- Поради від експерта ЮНІСЕФ «Як підготувати дітей у кризових ситуаціях»;
- Інформаційні комікси для дітей «Поради від захисника України»;
- веб сайт «Все про мінну безпеку», розроблений дитячим фондом ООН (ЮНІСЕФ) спільно з МОН України, ДСНС та МВС України для батьків, вчителів та дітей;
- Хрестоматію для дітей дошкільного віку «Моя країни – Україна» з національно-патріотичного виховання.

РОЗДІЛ II

ПЕРЕЛІК, ЗМІСТ, ТРИВАЛІСТЬ І ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ОСВІТНІХ НАПРЯМІВ, ЛОГІЧНА ПОСЛІДОВНІСТЬ ЇХ ВИВЧЕННЯ

Зміст освітнього процесу в закладі у 2023/2024 навчальному році спрямований на формування та розвиток компетентностей вихованців відповідно до освітніх напрямів Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти).

Інваріантну частину змісту освіти систематизовано відповідно до Базового компонента дошкільної освіти за освітніми напрямами: «Особистість дитини», «Дитина в соціумі», «Дитина в природному довкіллі», «Дитина у світі мистецтва», «Гра дитини», «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі», «Мовлення дитини». Варіативна частина представлена освітнім напрямом «Дитина в соціумі. Соціально-фінансова грамотність» та освітнім напрямом «Особистість дитини. Спортивні ігри». У закладі забезпечується неперервність змісту освітніх напрямів, а також наступність дошкільної та початкової ланок. Виключення з інваріантної частини будь-якої з освітніх ліній порушує цілісність розвитку дитини на рівні дошкільної освіти і наступність її в початковій школі.

Зміст Базового компоненту забезпечується та відображається у плануванні педагогів закладу за освітніми напрямами.

Освітній напрям	Зміст освітнього процесу
Особистість дитини	<i>Передбачає:</i> - формування позитивного образу «Я», створення бази особистісної культури дитини, її активної життєдіяльності; - виховання в дитини позитивного ставлення до своєї зовнішності, формування основних фізичних якостей, рухових умінь, культурно-гігієнічних, оздоровчих навичок та навичок безпечної життєдіяльності. На кінець дошкільного періоду життя в дитини мають бути сформовані базові якості особистості: довільність, самостійність і

	відповідальність, креативність, ініціативність, свобода поведінки і безпечність, самосвідомість, самоставлення, самооцінка.
Дитина в соціумі	<i>Передбачає:</i> формування у дітей навичок соціально визнаної поведінки, вміння орієнтуватись у світі людських взаємин, готовності співпереживати та співчувати іншим. Завдяки спілкуванню з дорослими, як носіями суспільно-історичного досвіду людства, в дитини з'являються інтерес та вміння розуміти інших, долучатися до спільної діяльності з однолітками та дорослими, об'єднувати з ними свої зусилля для досягнення спільного результату, оцінювати власні можливості, поважати бажання та інтереси інших людей. Взаємодія з іншими людьми є своєрідним видом входження дитини в людський соціум, що вимагає уміння узгоджувати свої інтереси, бажання, дії з іншими членами суспільства.
Дитина в природному довкіллі	<i>Передбачає:</i> природничу освіченість через наявність уявлень дитини про живі організми і природне середовище, багатоманітність явищ природи, причинно-наслідкові зв'язки у природному довкіллі та взаємозв'язок природних умов, рослинного і тваринного світу, позитивний і негативний вплив людської діяльності на стан природи. Ціннісне ставлення дитини до природи виявляється у її природодоцільній поведінці: виважене ставлення до рослин і тварин; готовність включатись у практичну діяльність, що пов'язана з природою; дотримування правил природокористування. Містить доступні дитині дошкільного віку уявлення про природу планети Земля та Всесвіт, розвиток емоційно- ціннісного та відповідального екологічного ставлення до природного довкілля.
Мовлення дитини	<i>Передбачає:</i> засвоєння дитиною культури мовлення та спілкування, елементарних правил користування мовою у різних життєвих ситуаціях. Оволодіння мовою як засобом пізнання і способом специфічно людського спілкування є найвагомішим досягненням

	дошкільного дитинства. Мова виступає «каналом зв'язку» для одержання інформації з немовних сфер буття, засобом пізнання світу від конкретно-чуттєвого до понятійно-абстрактного. Мовленнєве виховання забезпечує духовно-емоційний розвиток дитини через органічний зв'язок із національним вихованням. Мовленнєва діяльність дітей дошкільного віку складається із різних видів говоріння та слухання, під час якої формуються мовленнєві вміння і навички. Вивчення української мови в дошкільних навчальних закладах національних спільнот передбачає залучення дітей інших національностей, які є громадянами України, до оволодіння українською мовою як державною на рівні вільного спілкування з іншими дітьми і дорослими, виховання інтересу та позитивного ставлення до української мови.
Дитина в світі мистецтва	<i>Передбачає:</i> формування почуття краси в її різних проявах, ціннісного ставлення до змісту предметного світу та світу мистецтва, розвиток творчих здібностей, формування елементарних трудових, технологічних та художньо-продуктивних навичок, самостійності, культури та безпеки праці. Результатом оволодіння дитиною різними видами предметної та художньої діяльності є сформоване емоційно- ціннісне ставлення до процесу та продуктів творчої діяльності, позитивна мотивація досягнень; здатність орієнтуватися в розмаїтті властивостей предметів, розуміти різні способи створення художніх образів, виявляти інтерес до об'єктів, явищ та форм художньо-продуктивної діяльності, а також оволодіння навичками практичної діяльності, культури споживання.

Гра дитини	<i>Передбачає:</i> розвиток у дітей творчих здібностей, самостійності, ініціативності, організованості в ігровій діяльності та формування у них стійкого інтересу до пізнання довкілля і реалізації себе в ньому. Гра забезпечує задоволення ігрових уподобань кожної дитини, сприяє виникненню дружніх, партнерських стосунків та ігрових об'єднань за інтересами, спонукає до обміну думками, оцінювання себе й інших, заохочує до імпровізації, висловлювання власних оцінно- етичних суджень.
Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі	<i>Передбачає:</i> сформованість доступних для дитини дошкільного віку уявлень, еталонів, що відображають ознаки, властивості та відношення предметів і об'єктів довколишнього світу. Показником сформованості цих уявлень є здатність дитини застосовувати отримані знання у практичній діяльності (ігрова, трудова, сенсорно-пізнавальна, математична тощо), оволодіння способами пізнання дійсності, розвиток у неї наочно-дієвого, наочно-образного, словесно-логічного мислення. Сенсорно-пізнавальна освітня лінія спрямована на інтеграцію змісту дошкільної освіти, формування у дітей пошуково-дослідницьких умінь, елементарних математичних уявлень, цілісної картини світу, компетентної поведінки в різних життєвих ситуаціях.

Реалізуючи вищезазначений зміст освітнього процесу, педагогічні працівники забезпечують досягнення очікуваних результатів навчання, визначених у освітніх програмах, зазначених у розділі І.

Відповідно до Базового компоненту дошкільної освіти у ДНЗ визначено зміст і структуру освітнього процесу за інваріантною складовою. *Інваріантна складова змісту* дошкільної освіти сформована на державному рівні і є обов'язковою. Інваріантну частину змісту освіти систематизовано відповідно до Базового компонента дошкільної освіти за вище названими освітніми лініями. У закладі забезпечується неперервність змісту освітніх ліній, а також наступність дошкільної та початкової ланок. Виключення з інваріантної частини будь-якої з освітніх ліній порушує цілісність розвитку дитини на рівні дошкільної освіти і наступність її в початковій школі.

Організація життєдіяльності дітей з урахуванням освітніх ліній, що

включені до інваріантної складової, дає змогу забезпечити належний рівень соціально-особистісного розвитку дітей раннього та дошкільного віку в структурі неперервної освіти.

Дотримання змісту, взаємозв'язку та логічної послідовності реалізації освітніх ліній Базового компоненту забезпечується та відображається у блочно-тематичному плануванні освітнього процесу.

З метою підвищення якості освітнього процесу у 2023-2024 навчальному році в ДНЗ *використовуються інноваційні педагогічні технології*, а саме:

Всі вікові групи	Освітня інновація	Автор технології
Група №2	Теорія розв'язання винахідницьких завдань	Г. Альтшуллер
Група №3	Методика розвитку творчих здібностей на заняттях з малювання	Л. Шульга
Група №5	Методика використання схем моделей для навчання дітей описових розповідей.	Т. Ткаченко
Група №6	Методика використання схем-моделей в лексико-граматичній роботі	К. Крутій
Група №4	«Розвиток сенсорно-пізнавальних здібностей дітей шляхом використання педагогічної технології «Палички Кюїзенера»	Кюїзенер
Група №7	Методика «Persona Dolls» (Лялька як персону)	
Група №8	Музичні ігри за методом Storytelling	

Перед педагогами нашого закладу сьогодні стоїть завдання – організувати таку діяльність, яка б ставила дитину перед необхідністю спрямувати свої розумові зусилля на пошук і вибіркоче використання наявних у неї знань і вмінь для розв'язання нового конкретного завдання.

Наші вихователі спрямовують свої дії на формування у дітей значущої мотивації до пізнання, що і скеровує їхню пізнавальну активність, стимулює розвиток власних почуттів та інтересів. Чим цікавіша така діяльність, тим емоційніший її вплив і тим більший ефект вона дає. Для реалізації окреслених завдань педагоги нашого дитячого садка широко використовують

інноваційні технології, цікаві нетрадиційні методики. Тому важливою ланкою роботи методичного кабінету є впровадження в освітній процес інноваційних технологій.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти

Очікуваними результатами освітнього процесу є набуття компетентностей, що визначені за усіма освітніми напрямками Базового компонента та комплексними і парціальними програмами, за якими здійснюється освітній процес.

Набуття різних видів компетентностей дитиною дошкільного віку відбувається в різних видах діяльності (ігровій – провідній для дітей дошкільного віку); руховій; природничій; предметній; образотворчій; музичній; театральній; літературній; сенсорно-пізнавальній; мовленнєвій; трудовій і вимагає практичного засвоєння дитиною системи елементарних знань про себе та довкілля, моральних цінностей, вміння доречно застосовувати набуту інформацію. На кінець навчального року формується модель випускника кожної групи.

Рівень сформованості компетентностей різних вікових груп з'ясовується у процесі здійснення моніторингу рівня засвоєння програмового матеріалу дітьми раннього та дошкільного віку, отримання антропометричних даних та встановлення рівня нервово-психічного розвитку дітей раннього віку в процесі спостереження за життєдіяльністю дітей.

Для здійснення моніторингу якості освітнього процесу педагоги використовують власні тестові розробки на основі показників сформованості компетентної особистості дитини, визначених Комплексною освітньою програмою «Стежинки у Всесвіт».

Інструментарієм здійснення моніторингу можуть бути: карти спостереження, тестові завдання та аналіз-вивчення готових робіт дітей.

За результатами здійснення моніторингових процедур педагоги планують корекційну діяльність з дітьми раннього та дошкільного віку, а також індивідуальну роботу. ДНЗ здійснює планування методичної роботи також з урахуванням цих результатів.

РОЗДІЛ III. ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Відповідно до Закону України «Про дошкільну освіту» освітня програма ДНЗ визначає мету, завдання освітнього процесу на навчальний рік, а також форми його організації.

Термін навчання. Навчальний рік у дошкільному навчальному закладі(ясла-садок) спеціального типу №13 «Золотий ключик» починається 1 вересня 2023 року і закінчується 31 травня 2024 року, оздоровчий період (під час якого освітня робота здійснюється відповідно до інструктивно - методичних рекомендацій Міністерства освіти і науки України – з 1 червня по 31 серпня 2024року.

Організоване навчання у формі занять проводиться, починаючи з 3-го року життя. Тривалість занять становить:

- у I молодшій групі – не більше 10 хвилин;
- у II молодшій групі – не більше 15 хвилин;
- у середній групі – 20 хвилин;
- у старшій групі – 25 хвилин.

З метою досягнення очікуваних результатів навчання (набуття компетентностей) у 2023/2024 навчальному році педагогами закладу будуть проводитися різні форми організації освітнього процесу, у тому числі заняття різних типів. Для якісної організації освітнього процесу проводяться такі

- фронтальні, колективні (з усіма дітьми групи);
- індивідуально-групові (4-6 дітей);
- індивідуальні (1-4 дитини).

За дидактичними цілями у всіх вікових групах організовуються такі види занять:

- заняття із засвоєння дітьми нових знань;
- заняття із закріплення і систематизації досвіду дітей;
- контрольні заняття.

За специфікою поєднання змісту та форм роботи в межах заняття проводяться такі заняття:

- інтегровані;
- комплексні.

Інтеграція сприяє значному скороченню організованих форм навчальної діяльності (занять) та істотно знижує навчальне навантаження на дітей.

Освітня діяльність у групах планується як у I-й, так і у II-й половині дня відповідно до розкладу занять на тиждень. У другій половині дня можуть плануватися заняття з художньо-продуктивної діяльності та фізичного розвитку. Весь освітній процес організовується диференційовано з урахуванням віку і індивідуальних особливостей дітей.

У ДНЗ планування освітнього процесу здійснюється за режимними моментами та блочно-тематичним принципом, що забезпечує змістовну цілісність, системність, послідовність, ускладнення та повторення програмного матеріалу.

Для програмно-методичного забезпечення освітнього процесу використовуються навчальні видання, рекомендовані Міністерством освіти і науки для використання в дошкільних навчальних закладах у 2023/2024 навчальному році.

Блочно-тематичне планування освітнього процесу є одним із ефективних інструментів реалізації принципу інтеграції й сприяє кращому засвоєнню знань, умінь і практичних навичок дошкільників з відповідної теми, яка пропонується для вивчення і закріплення протягом одного тижня.

Вересень	
I тиждень	«Дитячий садок!» ППВ
II тиждень	«Родина» ППВ
III тиждень	«Іграшки» ППВ
IV тиждень	«Овочі»
Жовтень	
I тиждень	«Фрукти»
II тиждень	«Гриби» («Іграшки»)

III тиждень	«Осінні квіти» («Ліс» 2-3-й рік, «Дитячий садок» 1-ий рік
IV тиждень	«Дерева»
Листопад	
I тиждень	
II тиждень	«Осінь»
III тиждень	«Зимуючі птахи»
IV тиждень	«Моя Україна!»
Грудень	
I тиждень	«Зима»
II тиждень	«Дикі тварини»
III тиждень	«Новий рік!»
IV тиждень	«Зимові розваги» ППВ
Січень	
I тиждень	
II тиждень	«Меблі»
III тиждень	«Посуд»
IV тиждень	«Свійські тварини»
Лютий	
I тиждень	«Екзотичні тварини»
II тиждень	«Одяг»
III тиждень	«Професії»
IV тиждень	«Транспорт»
Березень	
I тиждень	«Свято мам» («Родина»)
II тиждень	«Видатні діячі» («Книги»)
III тиждень	«Кімнатні рослини» («Дім»)
IV тиждень	
Квітень	
I тиждень	«Перелітні птахи»
II тиждень	«Комахи»
III тиждень	«Весна»
IV тиждень	«Великдень» («Квіти»)
Травень	
I тиждень	«Риби»
II тиждень	«Насіння» ППВ
III тиждень	«Літо» ППВ
IV тиждень	«Моя вулиця»

_____ Тип заняття обирає та уточнює педагог (вихователь, музичний керівник, інструктор з фізкультури, учитель-логопед, вчитель-тифлопедагог

та ін.) самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених в освітніх програмах.

Рівномірно розподіляються види активності за основними видами діяльності протягом дня в залежності від бажань та інтересу дітей. Окрім занять, проводяться інші форми спеціально організованої освітньої діяльності:

- ігри (дидактичні, сюжетно-рольові, рухливі, театралізовані, ігри з піском та водою та ін.);
- спостереження;
- пошуково-дослідницька діяльність;
- екскурсії;
- театралізована діяльність;
- трудова діяльність;
- тощо.

Крім спеціально організованої освітньої діяльності, передбачається самостійна діяльність дітей: художня, ігрова, фізична.

Фізичне виховання дітей передбачає проведення:

- ранкової та корекційної гімнастики;
- корекційного розвантаження очей;
- гімнастики пробудження;
- занять фізичною культурою;
- рухливих ігор та ігор спортивного характеру;
- загартування;
- фізкультурних хвилинок під час занять;
- фізкультурних пауз між заняттями;
- фізкультурних комплексів під час денної прогулянки (пішохідний перехід);
- оздоровчих заходів.

Організоване навчання у формі фізкультурних занять проводиться з раннього віку.

В ДНЗ команда психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами (далі – Команда супроводу) розробляє програму розвитку дитини з порушенням зору. Відповідно до особливостей розвитку дитини з порушенням зору. Команда супроводу розробляє програму розвитку, за якою з дитиною з порушенням зору. проводяться корекційно -

розвиткові заняття. Команда супроводу формує та узгоджує з батьками розклад корекційно -розвиткових занять дитини з порушенням зору. Корекційно - розвиткові заняття згідно з програмою розвитку, проводяться педагогами ДНЗ.

Вищезазначені форми організації освітнього процесу ДНЗ реалізуються в рамках:

- плану роботи ДНЗ на 2023/2024 н.р.;
- режиму роботи груп та ДНЗ.

За окремим планом у закладі організовується оздоровлення дітей, під час якого освітній процес організовується в наступних формах:

- ранкова та корекційна гімнастика та гімнастика пробудження;
- дозований біг, ходьба по траві, піску, по «доріжці здоров'я», обливання ніг прохолодною водою;
- рухливі та спортивні ігри;
- процедури прийняття сонячних та повітряних ванн;
- екскурсії, цільові прогулянки;
- продуктивні види діяльності;
- ігри з водою, піском;
- конструкторські та творчі ігри;
- пошуково-дослідницька діяльність;
- організація трудової діяльності;
- літературні розваги, конкурси малюнків;
- змагання, різноманітні конкурси, естафети.

Робота з батьками або особами, які їх замінюють і дітьми (віком від 3 до 5 років) проводиться підгрупами та індивідуально за річним планом роботи.

Організація психолого-педагогічної допомоги батькам або особам, які їх замінюють, будується на основі інтеграції діяльності спеціалістів консультативного центру: вихователів, практичного психолога, медичного працівника.

Практичний психолог на громадських засадах виконує функціональні обов'язки громадського інспектора з охорони дитинства дошкільного навчального закладу. А саме, приймає участь у виявленні та обліку дітей пільгових категорій, сприяє захисту прав та законних інтересів неповнолітніх дітей.

У ДНЗ №13 сплановано інформаційно-профілактичні заходи щодо профілактики булінгу та жорстокого поведіння в сім'ї. план складається з декількох етапів: діагностичний, інформаційний і практичний. Робота

проводиться з усіма учасниками освітнього процесу: педагогами, батьками, дітьми.

РОЗДІЛ IV

КОРЕКЦІЙНО – РОЗВИВАЛЬНИЙ СКЛАДНИК (КРП) ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ ДЛЯ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМ ЗОРУ

Пояснювальна записка.

Корекційно-розвивальний складник освітньої програми для дітей з порушеннями зору (КРП) дошкільного навчального закладу (ясла-садок) спеціального типу № 13 «Золотий ключик» Черкаської міської ради підготовлена з урахуванням положень Закону України «Про дошкільну освіту», дотримуючись реалізації Конвенції ООН про права дитини, вимог оновленого Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти), Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами. Зміст програми узгоджено з комплексною освітньою програмою для дітей раннього та передшкільного віку «Стежинки у Всесвіт» під кер. К.Крутій, сучасних підходів та досягнень дошкільної та спеціальної освіти в Україні, адаптована для дітей з порушеннями зору з урахуванням їх особливостей психофізичного розвитку,

індивідуальних можливостей і здібностей, яка забезпечує корекцію порушень розвитку та індивідуальну адаптацію даної категорії дітей.

Цілі реалізації КРП.

- побудова системи корекційно-розвиткової роботи для дітей з порушеннями зору 3-7-років передбачає повну взаємодію і наступність роботи всіх фахівців дошкільного навчального закладу та батьків.

Задачі реалізації програми:

- забезпечити створення спеціальних умов для проведення корекційно-розвиткової роботи, для успішної соціалізації вихованців.
- створити психологічне безпечне, комфортне, освітнє середовище, зміцнювати фізичне і психічне здоров'я дітей дошкільного віку, формувати основи безпечної поведінки, фізичної і гігієнічної культури.
- здійснювати корекцію (компенсацію) порушень психофізичного розвитку з використанням спеціальних технологій і методів.
- сприяти фізичному, соціально-комунікативному, пізнавальному, мовленнєвому, художньо-естетичному розвитку дітей з урахуванням їх індивідуальних особливостей.
- розвивати у вихованців самостійність, пізнавальну активність, соціальну впевненість, ціннісні орієнтири.
- забезпечити конструктивну співпрацю з батьками (законними представниками), надавати кваліфіковану допомогу сім'ї в питаннях розвитку і виховання, охорони і зміцнення здоров'я дітей.
- розвивати пізнавальну активність дитини, інтерес до спільної з дорослим та самостійної діяльності (ігрової, пізнавально-мовленнєвої, продуктивної).

Корекційні завдання реалізації КРП для дітей з порушеннями зору:

- навчати використовувати отриману полісенсорну інформацію в предметно-практичній, пізнавальній і комунікативній діяльності, просторовому орієнтуванні;
- формувати у дітей уявлення про свої зорові можливості і вміння активно використовувати зір і збережені аналізатори;
- формувати вміння отримувати інформацію про оточуючий світ за допомогою всіх збережених аналізаторів;
- розвивати зорове сприймання на предмети оточуючого світу колір, форма, величина); формувати у дітей зорові способи обстеження

- предметів та співвідносити їх форму з формою площинних зображень та об'ємних геометричних тіл;
- розвивати експресивну мову дитини, артикуляційну моторику та мовне дихання, удосконалювати фонематичну будову мовлення;
 - сприяти розвитку психічних функцій, наочно-образного і логічного мислення – активізувати розумові операції (узагальнення, класифікація);
 - розвивати дрібну моторику дитини;
 - сприяти підвищенню психолого-педагогічної компетентності батьків (законних представників), педагогів ДНЗ.

Принципи і підходи побудови КРП:

- формування і розвиток особистості дитини в традиційних для неї видах діяльності (ігрова, комунікативна, предметно-практична, мовленнєва);
- врахування специфічних особливостей розвитку дітей з глибокими порушеннями зору при підборі змістовного наповнення програми;
- особистісно зорієнтована взаємодія дорослого з дитиною, що базується на виявленні можливостей і потреб кожного вихованця з порушеним зором;
- органічне поєднання діагностичних, корекційно-розвиткових та освітніх стратегій;
- максимальне поєднання лікувально-офтальмологічних і педагогічних впливів при підборі змісту програми;
- відображення специфіки організації навчально-виховного процесу і методологічної спрямованості змісту спеціального навчання і виховання дітей з порушеннями зору;
- варіативність вимог до рівня засвоєння дітьми програмового матеріалу, що дозволяє дитині розвиватися у своєму індивідуальному темпі;
- забезпечення умов для здійснення наступності дошкільної і початкової ланки системи освіти;
- урахування загальних, специфічних і індивідуальних особливостей дитини з порушенням зору;
- комплексний підхід до діагностики і корекційної допомоги дітям з порушеннями зору;
- модифікація освітніх планів і програм, збільшення строків навчання, перерозподіл учбового матеріалу і зміна темпу його проходження;
- диференційований підхід до дітей в залежності від стану зору і способів орієнтації у пізнанні оточуючого світу з застосуванням

спеціальних форм і методів роботи і методики індивідуально-підгрупового навчання;

- створення офтальмо-гігієнічних умов в групових кімнатах і лікувальному кабінеті та спеціального режиму, лікування, виховання і навчання з урахуванням інтересів, здібностей і потреб дитини.

Характеристика особливостей дітей з порушеннями зору.

- утруднення оцінки кольору, форми, величини, пропорцій, просторових відношень;
- невміння виділяти інформативні ознаки предметів з наступним використанням під час аналізу якостей і властивостей предметів;
- зниження точності повноти, цілісності уявлень про предмет;
- труднощі у сприйнятті об'єктів в умовах зниженої кольорової насиченості, контрастності, на сюжетному зображенні, силуетному і контурному зображенні, при наявності неповного зображення предмета;
- утруднення під час обстеження предмета, складанні цілого з частин, суміщенню деталей, використання знаряддя праці;
- складнощі під час групування, класифікацій, узагальнення об'єктів за суттєвими і несуттєвими ознаками;
- утруднення під час порівняння предметів, знаходження відмінностей, складання описових розповідей;
- порушення моторно-рухової сторони практичної діяльності;
- відхилення в координації рухів, темпу і ритму дій, відсутність сумісних рухів обох рук;
- труднощі в оволодінні орудійними діями з предметами, що веде до труднощів в оволодінні предметно-практичною і предметно-ігровою діяльністю;
- труднощі в орієнтуванні у великому і малому просторі в тому числі на аркуші паперу;
- недостатність словникового запасу, не розуміння значення і змісту слів;
- зниження пізнавальної активності, орієнтовно-пошукової діяльності;
- зниження рухової активності дитини, відхилення у координації рухів, темпу і ритму дій;
- складність у формуванні особистості: порушення емоційно-вольової сфери, зниження рівня самостійності, поява замкнутості і некоммунікбельності.

Очікувані результати засвоєння КРП:

- Дитина володіє основними способами діяльності, проявляє самостійність та ініціативу в різних видах діяльності: грі, спілкуванні, пізнавально-дослідницькій діяльності.
- Вміє обрати вид діяльності, учасників по спільній діяльності.
- Дитина володіє установкою позитивного ставлення до світу, різних видів праці, інших людей, самого себе, має почуття власної гідності; активно взаємодіє з однолітками і дорослими, приймає участь у колективних іграх, вміє домовлятися, враховувати інтереси і почуття інших, співчувати, радіти успіхам, адекватно проявляти свої почуття, прагнути вирішувати конфлікти.
- Дитини володіє розвинутою уявою, яка реалізується в різних видах діяльності, а саме у грі; дитина володіє різними формами і видами гри, розрізняє умовну і реальну ситуацію, вміє підкорятися різним правилам і соціальним нормам.
- Дитина достатньо добре володіє усним мовленням, може висловлювати свої думки і бажання, може використовувати мову для висловлення своїх думок, почуттів і бажань, побудови мовного висловлювання ситуації спілкування, виділяє звуки в словах.
- У дитини розвинена загальна і дрібна моторика. Вона рухлива, витривала, володіє основними рухами, може контролювати свої рухи і керувати ними.
- Дитина здатна до вольових зусиль, може дотримуватися соціальних норм поведінки і правил в різних видах діяльності, під час взаємодії з дорослими і однолітками, може дотримуватися правил безпечної поведінки та особистої гігієни.
- Дитина проявляє зацікавленість, ставить питання дорослим і одноліткам, цікавиться причинно-наслідковими зв'язками, намагається самостійно придумувати пояснення явищам природи і вчинкам людей; схильна спостерігати, експериментувати.
- Володіє початковими знаннями про себе, про природний і соціальний світ, в якому вона живе; знайома з творами дитячої літератури; володіє елементарними уявленнями з освітніх напрямків: «дитина в сенсорно-пізнавальному просторі», «дитина у природному довкіллі», дитина здатна до прийняття власних рішень, спираючись на свої знання та вміння в різних видах діяльності.

Принципи та підходи в організації освітнього процесу.

Система загально - дидактичних і специфічних принципів в роботі з дітьми з порушенням зору.

1. Системність корекційних, профілактичних і розвивальних завдань. Вони повинні бути сформульовані як система задач трьох рівнів: корекційного (виправлення відхилень, порушень розвитку, вирішення труднощів); профілактичного; розвиваючого (оптимізація, стимулювання і збагачення змісту розвитку).
2. Єдність діагностики і корекції, результатів визначення цілей і завдань індивідуальної корекційно-розвиткової програми.
3. Пріоритетність корекції каузального типу.

Залежно від мети і спрямованості можна виділити два типи корекції: симптоматичну і каузальну. Симптоматична корекція спрямована на подолання зовнішніх проявів труднощів розвитку. Каузальна - припускає усунення причин, що лежать в основі труднощів виховання і розвитку. Пріоритетною слід вважати каузальну.

Діяльнісний принцип корекції. Даний принцип означає, що основним способом корекційно-розвиткового впливу є організація активної діяльності дитини і створення оптимальних умов для орієнтування дитини в конкретній ситуації.

Врахування віково-психологічних та індивідуальних особливостей дитини. Згідно з цим принципом слід враховувати відповідність процесу психічного і особистісного розвитку дитини, нормативному, пам'ятаючи про унікальність, неповторність, своєрідність кожної особистості.

Комплексність методів психологічного впливу. Цей принцип дозволяє говорити про необхідність використання як в навчанні, так і вихованні дітей із зоровою патологією всього різноманіття методів, прийомів, засобів. До їх числа можна віднести і ті, що отримали в теорії і практиці корекції в останні роки найбільшого поширення і визнання. Це методи ігрової корекції: методи арт-, казко-, ігротерапії; методи модифікації поведінки (поведінковий тренінг).

Методи та прийоми корекційно-розвиткової роботи.

В роботі з дітьми з порушеннями зору використовуються традиційні методи:

- словесні;
- наочні;
- практичні.

Кожен з основних методів навчання передбачає спеціальні методи:

- перцептивні. Метод складається з прийомів передачі і сприйняття навчальної інформації за допомогою різних відчуттів, що вирішує проблему доступності інформації і полегшує етап логічного пізнання.

- когнітивні. Включення в освітню діяльність когнітивних операцій і логічних прийомів: аналіз і синтез, порівняння і узагальнення, абстракцію і конкретизацію.

Спеціальні прийоми навчання:

1. Алгоритмізація діяльності: використання схем, знаків, символів;
 - розчленування зображувальної або іншої інформації на частини: фрагментами або поетапного її пред'явлення;
 - пред'явлення інформації в спрощеному варіанті, без зайвих деталей.
2. Чергування і поєднання зорової і слухової зображувальної і мовленнєвої діяльності.
3. Прийоми, які забезпечують доступність інформації (використання компенсуючих можливостей збережених аналізаторів; підключення дотику, слуху, нюху, рухового аналізатора).
4. Зниження складності і деталізації навчального матеріалу, уніфікація зображувальних посібників, збільшення кольорової насиченості зображень, контрастності зображень, вибір оптимального масштабу їх подачі.
5. Логічні прийоми переробки навчальної інформації (для полегшення виділення ознак предмета, здійснення співставлення, порівняння, узагальнення, формування уявлень).
6. Прийоми використання технічних засобів, спеціальних приладів і обладнання для полегшення сприймання і формування повних уявлень про об'єкт.

Специфічність організації роботи з дітьми з порушеннями зору складається:

- у взаємодії з комплексним лікувально-відновлювальним процесом на основі максимально зближення медичних і педагогічних засобів корекції;
- здійсненні постійного зворотного зв'язку;
- у взаємозв'язку і взаємодії корекційної роботи з усіма видами дитячої діяльності;
- у всебічному впливі змісту, методів і засобів корекції на психіку дитини;
- інтеграції дитини в соціум на підставі соціально-адаптивних форм спілкування і поведінки, які склалися в суспільстві.

Диференціація та індивідуалізація навчання.

Диференціація навчання – це об'єднання в групу дітей за принципом урахування стану зору, здоров'я, рівня пізнавальних можливостей.

Полягає в організації корекційно-освітньої роботи з дітьми різною за змістом, об'ємом, складністю, методами, прийомами, і засобами.

Індивідуальний підхід – гнучке використання педагогом різних форм і методів корекційно-розвиткового впливу з метою досягнення оптимальних результатів корекційно-освітнього процесу по відношенню до кожної дитини.

Він забезпечує розвиток індивідуальної своєрідності, що дає можливість максимально проявити здібності дитині, тому без врахування індивідуальних особливостей дитини будь який педагогічний вплив не може бути ефективним.

Використання інформативно-комунікативних технологій.

Для дітей з порушенням зору комп'ютерні технології є унікальним засобом, який здатний забезпечити взаємодію і спілкування з оточуючим світом.

Перевага використання ІКТ в робот з дітьми з порушенням зору є:

- використання ігрової форми навчання;
- можливість вибору запропонованої інформації;
- імітація експериментів і складних реальних ситуацій, з якими дитина не стикається в повсякденному житті;
- візуалізація абстрактної інформації і динамічних процесів;
- активізація полісенсорного впливу;
- формування специфічних зорово-моторних кординацій;
- можливість познайомити дитину з новими способами збору інформації;
- можливість пристосувати процес корекційно-розвиткової роботи до індивідуальних особливостей дитини і темпу засвоєння нею матеріалу;
- можливість диференціації та індивідуалізації навчання (матеріал подається в доступній формі);
- можливість повторення одного і того ж завдання для отримання позитивного результату;
- об'єктивність – фіксація початкових, проміжних і кінцевих даних стану функцій, які коригуються;
- формування стійкої мотивації і довільних пізнавальних процесів;
- розширення можливостей самоконтролю;
- формування співпраці між дитиною і тифлопедагогом;
- застосування комп'ютера – це інтерактивність, яка дозволяє розвивати активно-дійові форми навчання.

Технологія розвиваючого навчання. Здоров'язберігаюча технологія:

- фізкультурно-оздоровча діяльність на заняттях у вигляді зорових гімнастик, фізкультхвилинок, динамічних пауз;
- навчання грамотному піклуванню про своє здоров'я, охороні зору і формуванню культури здоров'я дітей з порушенням зору;

- мотивація дітей до ведення здорового способу життя;
- конструктивне партнерство сім'ї, педагогічного колективу і самих дітей в зміцненні їх здоров'я;
- забезпечення емоційного комфорту і позитивного психологічного самопочуття дитини в процесі спілкування з однолітками і дорослими;
- створення в дошкільній установі цілісної системи, яка забезпечує оптимальні умови для розвитку дитини з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей, станом соматичного і психологічного здоров'я.

Вікові особливості дітей з порушеннями зору

У молодшому передшкільному віці (3-4 роки) діти з косоокістю

найбільшого успіху досягають в сприйнятті величини предметів. Однак більшість цих дітей мають низькі показники за такими параметрами зорового сприйняття: сприйняття кольору, орієнтування в просторі і сприйняття простору. У них недостатньо сформовані предметні і часові уявлення. Велика кількість дітей має слабкі навички сприйняття складних зображень. Також більшість дітей відчуває труднощі під час аналізу складної форми. У них недостатньо сформовані навички модальної ротації.

Сприйняття кольору.

Не всі діти з амбліопією і косоокістю здатні розрізняти чотири кольори. Більшість дітей мають уявлення про колір і здійснюють вибір кольору за зразком. Разом з тим у дітей з важкими порушеннями зору уявлення про колір спотворені або фрагментарні. Відзначаються труднощі в словесному позначенні кольорів.

Сприйняття форми.

Деякі діти не знають назви геометричних фігур. Часто вони не можуть знаходити пари фігур за формою, іноді не виділяють різницю між круглою і кутовою формами. Багато дітей плутають поняття «колір», «форма». Порушення зору не завжди дозволяє виділяти з фону і диференціювати контури в геометричних формах предметів.

Сприйняття величини.

Найбільші труднощі у дітей виникають при сприйнятті параметрів величини, як на рівні впізнавання, так і на рівні називання через несформованість бінокулярного зору. Діти в цьому віці володіють поняттями «великий», «маленький», однак інші параметри величини (довжина, ширина, висота) позначають тільки вищезазначеними термінами. Дітям з монокулярним характером зору важко визначити розмір предмета.

Сприйняття простору.

Діти 3-4 років спираються на неточні, фрагментарні зорові образи, внаслідок чого, сприйняття предметів і їх розташування у просторі спотворено. Діти даного віку погано орієнтуються в схемі власного тіла і в основних напрямках простору з точкою відліку від себе (вверх, вниз, попереду, позаду). Орієнтування на мікроплощині доступне після спеціального навчання.

Дрібна моторика.

У дітей з порушеннями зору відзначаються труднощі в оволодінні загальною та дрібною моторикою. Рухова система часто запізнюється в розвитку, особливо страждає координація рухів, їх точність. У дітей з порушеннями зору частіше, ніж у дітей з нормальним зором, можна спостерігати відсутність самоконтролю та саморегуляції. Відзначається зниження швидкості, точності і координованості дрібної моторики рук.

Формування предметних уявлень.

Патологія зору призводить до відхилень в зоровому сприйнятті предметів навколишнього світу: фрагментарності, спотворення, сповільненості, нечіткості впізнавання. Трирічні діти зазнають труднощів навіть в сприйнятті однакових предметів.

Вікові особливості дітей 4-5 років з порушеннями зору.

Сприйняття кольору.

В даному віці частина дітей зазнають труднощів у виборі заданого кольору з ряду кольорів, важко називати основні і проміжні кольори спектра. Відзначаються труднощі в називанні кольорів і їх відтінків, тому що ці знання знаходяться в пасивному словниковому запасі дитини. Ускладнено знаходження предмета заданого кольору в навколишньому середовищі, сприйняття кольору слабзорих дітей покращується при використанні кольороконтрасту між фоном і об'єктом.

Сприйняття форми.

Труднощі зорового сприйняття форми у 4-5 річних дітей проявляються у впізнаванні окремих форм і співвіднесенні між собою однорідних (кутових, округлих) форм; локалізації заданих форм серед інших, визначенні форми предмета. При обстеженні форми у дітей знижений ручний контроль і саморегуляція рухів.

Сприйняття величини.

При зміні і називанні величини предмета діти називають предмети не за його величиною, а за місцем їх розташування. Дітям з монокулярним характером зору важко визначити розмір предмета через відсутність виділення віддаленості простору. Дітям з порушеннями зору потрібно більше часу для виконання завдання, вони довше обстежують предмети, невпевнені в

своїх діях, шукають підтримку в особі педагога.

Сприйняття простору.

Діти допускають помилки у визначенні правого і лівого боку, плутають просторове розташування частин тіла і деталей одягу. При складанні предмета з геометричних фігур не можуть словесно позначати просторове розташування частин предмета. Спостерігаються труднощі при орієнтуванні у великому просторі з точкою відліку від себе. Орієнтування на мікроплощині викликає утруднення, це виражається в неточному визначенні верхньої, нижньої, правої, лівої частин і середини аркушу. Робота зі схемами простору доступна після спеціального навчання і залежить від складності зорової патології.

Дрібна моторика.

Рухова система дітей з порушеннями зору запізнюється в розвитку. Вихованці важко опановують багатьма вміннями та навичками самообслуговування (шнурування, застібання, розстібання гудзиків тощо.) Багатьом дітям важко виконувати окремі малювальні рухи навіть найпростіші; рухи рук у них скуті, невпевнені, зображені лінії часто хаотичні, набігають одна на одну, немає точності напрямку руки. В результаті з'являється страх перед виконанням завдання, напруженість.

Формування предметних уявлень.

Обсяг уявлень про предмети і явища навколишнього світу звужені, тому у дітей з порушенням зору спостерігається збіднення практичного досвіду. Діти не вміють цілеспрямовано сприймати предмети, визначати їх властивості та призначення за істотними ознаками, не володіють компенсаторними прийомами сприйняття на полісенсорній основі. Не всі діти здатні впізнати предмет в різних модульностях (кольоровому, силуетному, контурному) зображеннях. Відзначається невміння дітей складати цілий предмет з частин. Діти допускають помилки при підборі і групуванні предметів за їх ознаками і призначенням; при узагальненні та диференціюванні предметів всередині одного роду.

Вікові особливості дітей 5 - 6 років з порушеннями зору.

Сприйняття кольору.

Діти відчують труднощі в розпізнаванні, виділенні в навколишньому середовищі (зі збільшенням відстані від предмета) заданого кольору; в локалізації заданого кольору; відтінку на зворотному контрасті. Дітям з косоокістю і амбліопією важко визначити насиченість відтінків, яскравість предметів. Діти часто помиляються при групуванні предметів за кількома сенсорним ознаками (колір і форма, колір і величина і т. д.). Діти мало

використовують або взагалі не використовують у мові такі поняття: «колір», «відтінок».

Сприйняття форми.

На п'ятому році життя у дітей з порушеннями зору не сформовані дії диференціації, ідентифікації і співвіднесення форми сенсорних еталонів з формою реальних предметів і їх зображень. З низькою гостротою зору важче співвідносити форму предметів у малюнках. У дітей з монокулярним характером зору утруднене співвіднесення форми об'ємних предметів, ніж малюнків. Називання геометричних фігур у дітей з порушеннями зору в порівнянні зі здоровими вихованцями, знаходиться на рівні молодшого дошкільного віку. При співвіднесенні форми предметів з геометричними еталонами діти виконують завдання повільно, довго придивляються до фігур, визначають форму цілого за формою його частин, плутають предмети трикутної і прямокутної форми.

Сприйняття величини.

У дітей 5-6 років, як і в молодшому дошкільному віці, спостерігається неузгодженість в діях ока і руки, в результаті чого не відбувається злиття зорового і дотикового образів при оволодінні усіма сенсорними еталонами, в тому числі і величини. Дітям складно впізнавати і називати різні параметри величини предметів. Через обмежені можливості зору діти зазнають труднощів при виконанні завдань на порівняння предметів за величиною і розміром.

Сприйняття простору.

Діти 5-6 років в більшості випадків справляються із завданням за орієнтуванням з точкою відліку від себе, знають і називають словесні напрямки мікро і макропростору, але відчують труднощі у визначенні сторін людини, яка стоїть попереду і навпаки, співвідносити зі сторонами свого тіла. Припускаються помилок в орієнтуванні в просторі за допомогою схем, в складанні найпростіших планів багато дітей при розташуванні предметів-схем не використовують всієї поверхні аркушу, малюють неточно - в правому або лівому нижньому або верхньому куті, зміщують схему до середини.

Дрібна моторика.

Діти які мають депривацію зору старшого дошкільного віку набагато повільніше і менш якісно, в порівнянні з однолітками, які гарно бачать, справляються з виконанням різних завдань; багатьом дітям важко малювати, ліпити, вирізати ножицями, наклеювати на папір вирізані фігури, працювати зі шнурівкою і т.д. Рухи рук у них скуті, невпевнені, лінії в малюнках бліді, нерівні, часто переривчасті, деталі для аплікації вирізані нерівно, з

відірваними краями, наклеєні на папері недбало.

Формування предметних уявлень.

У дітей 5-6 років з порушеннями зору спостерігається збіднення предметно-практичного досвіду, уявлення про навколишнє у дітей неповне, фрагментарне, характерний вербалізм. Рівень розвитку уявлень у дітей із зоровою депривацією нижче, ніж у однолітків з нормальним зором, вони нерідко допускають помилки при визначенні цілого за його частиною і при впізнанні зашумлених об'єктів. Під час впізнавання зашумлених об'єктів діти сприймають частину предмета як окремий предмет.

У музичному розвитку у дітей з амбліопією і косоокістю виникають труднощі при орієнтуванні в просторі і координації рухів: вони не можуть визначити відстань між предметами, та їх взаєморозташування, зазнають труднощів в оволодінні предметно-практичними діями. Відхилення в розвитку почуття ритму виражається в неузгодженості рухів з темпом і ритмом музичного супроводу, що вимагає частого і багаторазового повторення одних і тих же елементів. Короткочасна пам'ять призводить до труднощів в запам'ятовуванні текстів пісень, впізнаванні знайомих мелодій, назві музичних творів. Нечіткість зорових образів спотворює міміку, яка формується за наслідуванням, робить її невідповідною ситуації. Тому діти часто неправильно проявляють свої емоції і не можуть передавати ігрові образи.

У фізичному розвитку дітей із зоровою патологією в більшості випадків виявляється порушення постави. Поряд з порушенням постави у дітей зустрічаються деформації нижніх кінцівок, що виражаються в викривленні стоп. Показники серцево-судинної системи дещо вищі за норму. У дітей з порушеннями зору через недостатність зорового контролю та аналізу за рухом спостерігається зниження рухової активності, що призводить до утруднення формування основних параметрів ходи, бігу, стрибках, метанні, лазінні, координації рухів, рівновазі, орієнтуванні у просторі.

Вікові особливості дітей 6 - 7 років з порушеннями зору.

У сюжетно-рольових іграх діти сьомого року життя починають опановувати складні взаємодії між людьми, що відображають характерні життєві ситуації. Ігрові дії стають більш складними, набувають особливого значення, яке не завжди відкривається дорослому. Ігровий простір ускладнюється. У ньому може бути кілька центрів, кожен з яких підтримує свою сюжетну лінію. При цьому діти здатні відстежувати поведінку партнерів у всьому ігровому просторі, змінювати свою поведінку в залежності від місця в ньому. Діти можуть коментувати виконання ролі тим або іншим учасником гри. Образи з

навколишнього життя і літературних творів, передані дітьми в образотворчій діяльності, стають складнішими. Малюнки знаходять більш деталізований характер, збагачується їх кольорова гамма. Часто зустрічаються і побутові сюжети. При правильному педагогічному підході у дітей формуються художньо-творчі здібності в образотворчій діяльності. Зображення людини стає ще більш детальним і пропорційним. З'являються пальці на руках, очі, рот, ніс, брови, підборіддя. Одяг може бути прикрашений різними деталями.

Діти цього віку в значній мірі освоїли конструювання з будівельного матеріалу. Вони вільно володіють узагальненими способами аналізу, як зображень, так і будівель; не тільки аналізують основні конструктивні особливості різних деталей, а й визначають їх форму на основі подібності зі знайомими їм об'ємними предметами. Вільні споруди стають симетричними і пропорційними, їх будівництво здійснюється на основі зорового орієнтування. У цьому віці діти вже можуть освоїти складні форми складання з паперу і придумувати власні, але цьому їх потрібно спеціально навчати. Даний вид діяльності не просто доступний дітям - він важливий для поглиблення їх просторових уявлень. У дітей продовжує розвиватися сприйняття, проте вони не завжди можуть одночасно враховувати кілька різних ознак. Розвивається образне мислення. Продовжують розвиватися навички узагальнення та міркування, але вони в значній мірі ще обмежуються наочними ознаками ситуації.

Продовжує розвиватися уява. Продовжує розвиватися увага, вона стає довільною. У деяких видах діяльності час довільного зосередження досягає 30 хвилин. У дітей продовжує розвиватися мова: її звукова сторона, граматична будова, лексика. Розвивається зв'язна мова. У висловлюваннях дітей відображається як розширений словник, так і характер узагальнень, що формуються в цьому віці. Діти починають активно вживати узагальнюючі іменники, синоніми, антоніми, прикметники і т. д. В результаті правильно організованої освітньої роботи у дітей розвивається діалогічне і деякі види монологічного мовлення. Основні досягнення пов'язані з освоєнням світу речей як предметів людської культури і освоєнням форми позитивного спілкування з людьми.

У дітей 6-7 років з косоокістю вже достатньо сформовані уявлення про предметний світ. Значних успіхів досягнуто в розвитку сприйняття величини кольору, форми. У такому віці спостерігається позитивна динаміка щодо розвитку навичок сприйняття простору і орієнтування в ньому, проте за даними параметрами діти допускають неточності.

У цьому віці більшість дітей з косоокістю легко оцінює взаєморозташування об'єктів, правильно і якісно сприймають сюжетні зображення. Однак у деяких

дітей виявляються особливі труднощі в сприйнятті складної форми: утруднений аналіз, слабо володіють навичками поетапного відтворення зразка, виникають труднощі при здійсненні зорової ротації об'єкта або його частини.

Сприйняття кольору.

У дітей з косоокістю і амбліопією знижена розрізнявальна здатність ускладнює виконання сенсорних операцій при сприйнятті кольорів, які знаходяться в кольоровій гамі (червоно-жовто-оранжеві, синьо-фіолетові). Характерним для дітей з порушеннями зору є віднесення об'єктів світло-оранжевого кольору до об'єктів жовтого кольору, фіолетового до синього, коричневого до чорного. Вихованці із зоровою патологією в порівнянні з однолітками з нормальним зором, гірше знають предмети навколишнього світу, які мають постійну ознаку кольору, не орієнтуються на цю ознаку при впізнаванні предмета. У дітей з порушеннями зору знижується здатність впізнавати колір об'єктів в залежності від зміни умов освітленості, відстані його від очей, що призводить до звуження зони константного сприйняття. Діти мало використовують у мові такі поняття як відтінок, словосполучення: колір предмета, предмети за кольором відрізняються (подібні), темний (світлий) відтінок кольору.

Сприйняття форми.

У дітей 6-7 років порушений зір не завжди дозволяє виокремити з фону і диференціювати контури геометричних форм предметів. При відтворенні зображень через прозору плівку дітьми з патологією зору відзначається уривчастість контуру, неповнота композиції, недостатньо повне виділення важливих розпізнавальних елементів (штрихів, точок), пропуски дрібних, але важливих ознак, які характеризують предмет, зниження перцептивних можливостей у дітей з порушеннями зору негативно позначається на розвитку у дітей предметно-практичних дій з формою. Обмежені зорові можливості якісно змінюють предметно-практичну діяльність, тому навантаження лягає на руку, разом з тим ручний контроль і саморегуляція рухів знижені, у дітей з косоокістю і амбліопією утруднене виділення частин об'єкта, у них недостатні вміння у співвідношенні частин і їх ознак. Труднощі діти відчувають в об'єднанні розрізнених частин в ціле.

Сприйняття величини.

Через обмежені можливості зору діти зазнають труднощів при виконанні завдань на порівняння предметів за величиною і розміром. Діти не завжди позначають словом параметри величини (висота, товщина, ширина). Їм важко співвідносити і підбирати предмети за величиною на-око, визначати розмір предметів в залежності від віддаленості і локалізувати предмет заданої

величини з великою кількістю довільно розташованих предметів.

Сприйняття простору.

До 6-7 років у дітей вже накопичено досвід орієнтування на собі, від себе, діти визначають праву і ліву сторони об'єкта, який знаходиться навпроти, але не можуть подумки уявляти себе на його місці, яке він займає в просторі. Дітям важко орієнтуються на аркуші в клітинку, завдання за словесними вказівками педагога виконують з численними помилками. вихованцям важко переносити знання в практичну діяльність у вільному просторі. Пересуваючись в заданому напрямку, діти плутають праву і ліву сторони, важко читатають схеми і плани простору, складають схеми і плани маршрутів і простору.

Дрібна моторика.

Дефект зору значно ускладнює формування базових графічних навичок. У дітей з амбліопією і косоокістю здатність опанувати операціями, в яких одночасно беруть участь зір, руки, нервово-м'язовий апарат - утруднена. При виконанні графічних завдань у них спостерігається: повільний темп, тремор, невміння проводити прямі лінії без розривів, викривлень, нерівні штрихи, різна висота і протяжність графічних елементів.

Формування предметних уявлень.

Освоєння предметного світу і розвиток предметних дій, де необхідний зоровий контроль і аналіз, у дітей з косоокістю і амбліопією відбувається складніше і носить уповільнений характер. У дітей практично відсутній планомірний розвиток обстеження предметів, як за допомогою зору, так і за допомогою збережених аналізаторів, знижена їх перцептивна активність. Спостерігається збіднення предметно-практичного досвіду. Відзначається збідненість мови, (однотипна) при відповідях на питання про предмети і явища, в порівнянні з однолітками, які мають нормальний зір, дають повні і розгорнуті відповіді. Важко у впізнаванні предмета в неповному предметно-силуетному зображенні. Продовжують зазнавати труднощів у знаходженні предметів на зашумленому тлі. Діти з косоокістю і амбліопією через монокулярний характер зору і зниження його, відчувають значні труднощі при сприйнятті об'єктів. Сприйняття характеризується уповільненням, фрагментарністю, носить неточний характер, тому практичний досвід дітей з порушеннями зору значно бідніший, ніж у їх однолітків з нормальним зором.

Діагностична робота.

Діагностична робота тифлопедагога включає такі види:

1. Вивчення медичної документації, протоколів ІРЦ.

2. Спостереження за дитиною.
3. Тифлопедагогічне обстеження.
4. Моніторинг корекційно-розвиткової роботи.

Підсумки педагогічного діагностування можуть використовуватися виключно для вирішення наступних освітніх завдань:

- Індивідуалізація навчання (підтримка дитини, побудова її освітньої траєкторії, професійної корекції особливостей її розвитку).
- Оптимізація роботи з групою дітей.

План діагностичної роботи

Методи тифлопедагогічного вивчення дитини	Терміни	Вихід
Початок навчального року (первинна діагностика)		
Аналіз медичних карт дітей і протоколів ІРЦ. Спостереження за вихованцями. Тифлопедагогічне обстеження.	Вересень	● Індивідуальне карти тифло-педагогічного обстеження дітей. ● Список розподілу дітей по підгрупах. ● Напрямки індивідуальної корекційної роботи на кожну дитину. ● Індивідуальний корекційно-освітній маршрут. ● План індивідуальної роботи або індивідуальна

		програма.
Середина навчального року (проміжна діагностика)		
Спостереження за вихованцями, які навчаються за індивідуальними програмами. Тифлопедагогічне обстеження за необхідністю. Моніторинг розвитку дітей за 1-ше півріччя.	Зимова вакація	● Індивідуальні карти тифлопедагогічного обстеження дітей. ● Моніторинговий лист. ● Список розподілу дітей на підгрупи з внесенням необхідного корегування. ● Направлення індивідуальної корекційної роботи на кожну дитину з корегуванням. ● Індивідуальний корекційно-освітній маршрут з корегуванням. ● План індивідуальної роботи або індивідуальна програма (з корегуванням)
Кінець навчального року		
Спостереження за вихованцями, які навчаються за індивідуальними програмами. Тифлопедагогічне обстеження. Моніторинг розвитку дітей за 2-ге п-чя і за рік.	Початок травня	● Індивідуальні карти обстеження дітей. ● Моніторинговий лист.

Передбачувані результати засвоєння корекційно-розвивальної програми дитиною з порушенням зору на етапі завершення корекційної освіти.

Розвиток зорового сприймання:

За допомогою зору обстежує і аналізує предмети за їх основними ознаками (колір, форма, величина);

За допомогою зору розрізняє і називає групи предметів з однорідними ознаками;

Розрізняє геометричні фігури (круг, квадрат, овал, прямокутник, трикутник, і об'ємні фігури (куля, конус, куб, призма);

Використовує еталони форми для аналізу основної форми реальних предметів;

За допомогою зору аналізує і величину предметів, відбирає предмети у порядку зростання і спадання за величиною;

Виділяє і словесно позначає величину (ширину, довжину) реальних предметів, встановлює взаємозв'язок між предметами за величиною;

Розташовує на площині предмети і зображення у ,порядку спадання і зростання;

Аналізує складну форму предметів (3-5 частин) за допомогою сенсорних еталонів форми для аналізу будови форми предметів.

Соціально-побутове орієнтування.

Називає оточуючі предмети їх різноманітні якості (форму, колір, смак, запах);

Орієнтується в різноманітті предметів одного виду, проводить групування предметів за ознаками шляхом порівняння предметів рівних видів;

Диференціює предмети одного виду;

Вміє обстеж предмети на полісенсорній основі.

Вміє виділяти, впізнавати і називати предмети запропоновані для сприйняття в різних модульностях (натуральний предмет, об'ємна модель, реальне, силуетне і контурне зображення).

Вміє визначати ознаки, за якими впізнають предмети.

Навчання орієнтуванню в просторі.

Орієнтується в схемі свого тіла.

Вміє орієнтуватися в навколишньому просторі.

Вміє орієнтуватися на мікроплощині.

Вміє моделювати предметно-просторові відношення.

Бачить розташування предметів на картині, називає предмети розташовані ближче, далі;

Зображує найпростіший шляхи руху на малюнку і словесно, складає

найпростіші схеми простору.

Розвиток зорово-моторної координації

Сформовані автоматизовані навички синхронності дії рук і очей в різних видах діяльності;

сприймає рухомі предмети;

утримує в полі зору зоровий стимул під час виконання зорової задачі;

розвинені дрібна моторика і дотик;

сформовані образотворчі навички;

розвинена координація «око-рука» в предметно-практичній діяльності дітей.

Показники компетентності дитини 3-4 років (1-ий рік здобування освіти)

Колір:

- Розрізняти основні кольори (червоний, жовтий, зелений, синій, коричневий, чорний);
- Співвідносити за кольором і відтінком основні кольори (червоний, жовтий, зелений, синій, коричневий, чорний);
- Співвідносити сенсорні еталони кольору з кольором реальних предметів, групувати за кольором (вибрати з 2-3 кольорів).
- Вміти знаходити предмети певного кольору в оточуючому світі.

Форма:

- Розрізняти і називати форму геометричних фігур (круг, квадрат, трикутник, овал).
- Співвідносити еталони форми і форми предметного зображення (вибрати з 3 фігур).
- Співвідносити форму площинних зображень і об'ємних геометричних тіл (куля, куб, конус).
- Вміти знаходити предмети, геометричні фігури певної форми в оточуючому світі.

Величина:

- Розрізняти, виділяти і порівнювати величину предметів (великий-маленький)
- Співвідносити предмети за величиною (вибрати 2 однакові за величиною з 2-3).
- За допомогою зору порівнювати величину предметів шляхом накладання, прикладання;
- Знаходити великі і маленькі предмети (іграшки, меблі, одяг і т.п.)

- Серіація за величиною (розташування предметів у порядку зменшення величини, 3-4 величини зі збільшенням відстані між ними).
- Вміти знаходити предмети, геометричні фігури певної величини в оточуючому світі.

Сприймання і відтворення складної форми:

- Аналіз і конструювання зразка з геометричних форм 2-3 деталі (впізнавання і називання форм та їх розташування).
- Складання цілого з частин предметного зображення – з 2-3 частин розрізаних по горизонталі або вертикалі.

Зорова увага , пам'ять:

- Розвивати зорову реакцію на предмети оточуючого світу, помічати їх форму, колір, формувати дії з предметами.
- Об'єм зорової уваги (3 предмети з 5).

Орієнтування у просторі:

- Сприймання простору – орієнтація в груповій кімнаті (вміти показати і розказати про розташування іграшок, лялькових меблів у ігровому куточку, вміти знаходити своє місце за столом).
- В спальні (знаходити своє ліжко).
- В роздягальні (знаходити свою шафу для одягу).
- В туалетній кімнаті (знаходити свою шафку з рушником, туалетне приладдя).
- Дитина повинна розуміти просторові прийменники і прислівники: з, на, під, по, в, до, за, поряд, попереду, позаду, попереду, вперед, позаду, назад, вгорі, вгору, знизу, вниз, справа, зліва, направо, наліво.
- Оцінювати віддаленість у великому просторі: високо-низько.
- Орієнтуватися в мікропросторі – на аркуші паперу: верх, вниз, середина.

Орієнтація на собі:

- Розрізняти і називати частини свого тіла, частини тіл інших дітей, ляльок, співвідносити зі своїм тілом
- Мати уяву про просторове розташування частин тіла: голова вгорі, ноги внизу, одна рука права, друга – ліва; груди попереду, а спина позаду і т.д.

- Вміти орієнтуватися відносно себе: вперед, назад, вверху, вниз, попереду, позаду, вверху, внизу.

Орієнтування за допомогою збережених аналізаторів:

- Вміти орієнтуватися на слух, дотик, нюх (звуки, запахи, поверхня предметів).

Соціально-побутове орієнтування.

Предметні уявлення:

- Вміти виділяти ознаки і властивості предметів (форма, колір, величина, просторове розташування). Добирати і групувати предмети за цими ознаками, та за їх призначенням.
- Розрізняти, називати якості і властивості предметів і матеріалів, які сприймаються на дотик (гладкий, шершавий, м'який, теплий), на смак (солодкий, кислий), на слух (шарудить, стукає, хрустить, дзеленчить).
- Розвивати полі сенсорне, бісенсорне сприйняття предметів (включення 1-2 або декількох аналізаторів в процес пізнання ознак предметів).
- Встановлювати відмінності предметів за величиною, структурою матеріалу (великий-маленький, твердий - м'який), різницю між частиною і цілим (мотрійка, розрізні картинки);
- Називати дії з предметами і матеріалом, розрізняти і називати протилежні дії (одягнутися – роздягнутися, стояти – сидіти, застібнути – розстібнути).
- Вчити розумінню слів: посуд, одяг, книги, меблі і т.п.
- Знати приміщення дитячого садка та їх призначення. Знати, де що можна робити, чим займатися, де зберігаються предмети побуту, іграшки, одяг, взуття і т.п.

Уявлення про себе:

- Вміти називати своє ім'я, прізвище, називати найближчих родичів, розуміти сімейні зв'язки.

Розвиток дотику та дрібної моторики.

Розвиток готовності руки до дотикового обстеження об'єктів:

- Знати розташування, назву і призначення пальців руки;
- Вміти виконувати елементарні прийоми масажу рук, пальців рук;
- Вміти використовувати відповідний захват предметів з урахування їх форми і величини;
- Вміти виконувати ізольовані рухи пальців рук (статичні, динамічні): «зайчик, кізонька, пальчики подружились і т.п.».
- Вміти виконувати рухи рукою, кистю руки в різних напрямках, витягування, згинання, стискування; формоутворюючі рухи всією

рукою в різних напрямках і площинах (хвиляста, пряма лінії – вверх, вниз, вправо, вліво, від себе, до себе зі зміною напрямку руху).

Формування дотикового обстеження з використанням сенсорних еталонів:

- Знати способи виділення еталонів форми (круг, трикутник, квадрат, овал), величини (великий – маленький, високий – низький, довгий короткий), дотикових ознак предмета (гладкий – горохуватий, м'який – твердий, теплий – холодний, легкий – важкий, колючий).
- Вміти групувати предмети за формою, величиною, якості поверхні за допомогою дотику;
- Встановлювати спільне і відмінне в об'єктах;
- Знати способи ранжування трьох величин з допомогою дотику з опорою на зоровий зразок;
- Вміти використовувати дотикове порівняння предметів за величиною, структурою поверхні; вимірювання за допомогою дотикових дій пальців з використанням умовних мірок (палець, долонь, рука).

Формування дотикового обстеження і сприймання предметів.

- Знати прийоми дотикового обстеження предметів простої конфігурації та їх зображень;
- Вміти співвідносити тактильно-руховий образ предмета або його рельєфного зображення з зоровим; називати предмет ідентифікований на дотик та його зображення;
- Вміти знаходити різницю дерев'яних, металевих, скляних, пластмасових, текстильних поверхонь;
- Вміти групувати предмети за заданою ознакою (форма, величина, якість структури поверхні, вага і т.п.) тактильно-зоровим способом за допомогою дотику з опорою на зоровий, зорово-тактильний дотиковий зразок; за мнемічним зразком, за словесним описом;
- Вміти встановлювати серіаційний ряд з 3 об'єктів за зорово-тактильним зразком;
- Вміти виділяти сторони, кути, середину аркушу, стола, мозаїчного полотна, фланелеграфа за допомогою дотику;
- Вміти розташовувати дрібні іграшки на фланелеграфі за допомогою дотику: вверху, внизу, справа, зліва, в кутах, по середині;
- Знати (називати і показувати) частини свого тіла; знати про просторове розташування частин тіла: голова вверху, а ноги внизу; одна рука права, а друга ліва, груди попереду, а спина позаду;
- Вміти виконувати різні рухові програми руками, кистями рук, пальцями за показом, за словесною інструкцією педагога (струсити руки, стиснути кулачки, плавно підняти руки вгору і опустити їх вниз і т.п.);

- Учити розрізняти пластику і ритм ласкавих, суворих, ніжних, енергійних, слабких, сильних та інших видів дій руками;
- Уміти виконувати рухи різного характеру (ласкаві, ніжні, суворі та т.і.).

Формування умінь використання дотику в процесі продуктивної діяльності:

- Уміти використовувати дотик в процесі конструювання, ліпці, аплікації, малювання.

Формування умінь використовувати дотик в процесі ігор, вправ з різними предметами:

- Уміти використовувати дотик в процесі ігор, вправ з різними предметами;
- Уміти використовувати дотик в процесі самообслуговування.

**Показники компетентності дитини 4-5 років
(2-ий рік здобування освіти)**

Колір:

- Розрізняти і називати основні кольори (червоний, жовтий, зелений, синій, коричневий, чорний, оранжевий, голубий, фіолетовий);
- Співвідносити за кольором і відтінками основні кольори (червоний, жовтий, зелений, синій, коричневий, чорний, оранжевий, голубий, фіолетовий);
- Співвідносити сенсорні еталони кольору з кольором реальних предметів, групувати за кольором (вибрати з 4-5 кольорів);
- Серіація по насиченості: вміти відрізняти по 3 відтінки червоного, оранжевого, синього, зеленого);
- Вчити знаходити предмети певного кольору в оточуючому світі.

Форма:

- Розрізняти і називати форму геометричних фігур (круг, квадрат, трикутник, овал, прямокутник);
- Співвідносити еталони форми та форми предметного зображення (вибір з 4-ох фігур);
- Вміти відрізняти схожі форми круг-овал;
- Співвідносити форму площинних зображень та об'ємний геометричних тіл (куля-куб, конус і т.п.);

- Вміти використовувати еталони форми (геометричні фігури при виділенні основної форми і форми частин реальних предметів в оточуючому (кругла, квадратна, трикутна, прямокутна, овальна форма);

Величина:

- Розрізняти, виділяти і порівнювати величину предметів (висота, довжина, великий-маленький, високий-низький, довгий-короткий, вище-нижче, довше-коротше);
- Співвідносити 2 різних об'єкти, однакових за довжиною, або висотою, розташованих в реальному просторі;
- За допомогою зору порівнювати величину предметів шляхом накладання, прикладання;
- Знаходити великі і маленькі предмети (іграшки, меблі, одяг і т.п.);
- Серіація за величиною (розташування предметів у порядку зменшення величини, 5 величин з різним порогом зменшення);
- Вміти знаходити предмети, геометричні фігури певної величини в оточуючому;

Зорова увага, пам'ять:

- Розрізняти предмети, що рухаються, розуміти називати словом швидкісні якості руху (швидко-повільно);
- Вчити групувати предмети за однією з ознак (форма, величина, колір);
- Вчити порівнювати контурні і силуетні зображення, реальні зображення і співвідносити їх з реальними предметами;
- Вміти користуватися при розгляданні оптичними засобами корекції: лупами, біноклями;
- Розвивати зорову реакцію на предмети в навколишньому, помічати їх форму, колір, формувати дії з предметами;
- Об'єм зорової уваги (вибір 4 предметів з 5-6);
- Вибірковість уваги: вміння працювати з 4 об'єктами;
- Переключення, розподіл уваги (1-3 відмінності, одна інформативна ознака колір).

Орієнтування у просторі:

- Розуміти просторові займенники, прислівники: з, на, під, по, в, до, за, поряд, попереду, вперед, позаду, назад, зверху-вверх, знизу-вниз, справа-зліва, направо-наліво;
- Оцінювати віддаленість у великому просторі: високо-низько, далеко-близько;
- Орієнтування у мікропросторі - на аркуші паперу: верх-низ, середина, справа від середини, зліва від середини, зверху-вниз, знизу-вверх;

- Орієнтуватися на собі – розрізняти і називати частини свого тіла, частини тіла інших дітей, ляльок, співвідносити зі своїм тілом;
- Мати уявлення про просторове частин тіла: зверху-знизу, попереду-позаду, права-ліва;
- Вміти орієнтуватися відносно себе: вперед-назад, вверху-вниз, направо-наліво; попереду-позаду, зверху-знизу, справа-зліва;
- Вміти орієнтуватися в групових приміщеннях: самостійно знаходити в приміщенні групи вікна та двері; правильно відкривати і закривати двері, самостійно знаходити своє місце за столом, ліжко в спальні і т.п.;
- Орієнтуватися за допомогою збережених аналізаторів;
- Вміти правильно підніматися і спускатися по сходах (триматися за перила, ставити одну ногу на одну сходинку, а іншу на другу, дивитися під ноги);
- Вміти розрізняти за звуком музичні та звукові іграшки, голоси дітей, вихователів;
- Впізнавати за допомогою зору та дотику форму предметів та іграшок;
- Виявляти ознаки предметів за характером поверхні (гладка, шорхувата, ворсиста);
- Звертати увагу на запахи, які мають різні предмети (кімнатні рослини, овочі, фрукти), приміщення (кабінет лікаря, кухня і т.п.).

Соціально-побутове орієнтування.

Предметні уявлення.

- Вміти розуміти призначення предметів, розрізняти і називати існуючі деталі предметів: у стільця ніжки, спинка, сидіння і т.п.;
- Вміти групувати схожі предмети за формою, кольором, матеріалом, призначенням, за наявності або відсутності будь яких особливостей у 2 близьких предметів;
- Вміти розуміти узагальнюючі слова: іграшки, одяг, взуття, посуд;
- Вміти встановлювати зв'язок між призначенням предмета та його будовою або матеріалом, з якого він зроблений;
- Знати приміщення дитячого садка, поведінку в різних приміщеннях в залежності від призначення;
- Вміти орієнтуватися в приміщенні та на території дитячого садка.

Уявлення про самого себе:

- Дитина повинна знати своє ім'я, прізвище, вік, домашню адресу, ім'я та по батькові батьків, імена інших членів родини, називати близьких дорослих по імені;
- Знати і називати частини тіла, для чого вони потрібні людині;
- Вміти називати пальці на руці;

- Вміти спостерігати за своїм зовнішнім виглядом, використовуючи дзеркало;
- Продовжувати навчати гарним манерам поведінки, спілкування;
- Вміти спостерігати і радіти за інших, допомагати і співчувати тим кому погано, поспішати на допомогу;
- Вміти просити про допомогу у інших та не забувати дякувати за неї.

Залучення до праці дорослих:

- Знати про працю своїх батьків, дорослих в дитячому садку;
- Поважати результати їх праці.

Спостереження на вулиці:

- Знати транспортні засоби найближчого оточення;
- Вміти розрізняти і називати легкові і вантажні машини: автобус, трамвай, поїзд і т.п., мати уяву про те, що у вантажних машинах возять вантаж, у громадському транспорті їздять люди;
- Вміти виділяти і називати частини вантажного автомобіля;
- Розуміти, що машини їздять по дорозі, а люди ходять по тротуару;
- Знати про черговість включення сигналів світлофору і розуміти їх значення.

Розвиток дотику і дрібної моторики.

Дотикове сприймання форми:

- Впізнавати і називати: круг, квадрат, трикутник, прямокутник, овал, куля, куб, брусок;
- вибір різних (однакових) геометричних фігур (тіл) з 4-5,
- групувати вибір здійснювати з групи, представленої трьома різновидами геометричних фігур з 5-6 об'єктів;
- складання цілого з 4 частин;
- знаходження зайвої за формою геометричної фігури в класифікаційному ряду (об'єкти круглої, квадратної, трикутної, прямокутної. Овальної форми).

Дотикове сприймання величини:

- впізнавати і називати: великий-маленький, довгий-короткий, товстий-тонкий, високий-низький, широкий-вузький);
- вибір з 4-5 об'єктів той самий за величиною (довжина, висота, товщина, ширина) об'єкта (різниця за величиною об'єкта 2см);
- групувати – вибір з групи, запропонований 2 параметрами величини, в групі 5-6 об'єктів; побудова серіаційного ряду (спадання, зростання) з 4-5 об'єктів.

Дотикове сприймання матеріалу і поверхні:

- впізнавати і називати – дерево, гума, метал, тканина, хутро, папір, пластмаса, скло, шкіра, гладкий, шорсткий, ребристий;
- групувати силуетні, барельєфні, рельєфні зображення за матеріалом, за поверхнею (вибір з 5-6 об'єктів).

Предметно-практична діяльність:

- ліплення з пластиліну: скочування кульок одним або двома пальцями на долоні, згладжування, вдавлювання, відгинання, накладання; виготовлення предметів та складання їх в одну композицію;
- малювання: вертикальних і горизонтальних ліній, овальної та трапецієвидної форми, замальовування без пробілів, не виходячи за контур, обведення контуру із зовні трафарету, з'єднання по крапках;
- правильне зображення форми, будови предмета, розташування частин, співвіднесення за величиною;
- аплікація: згинати, обривати папір, приклеювати. Різати ножицями: по прямій, по діагоналі, вирізувати з квадрата круг, овал, прямокутник, розрізати форми на 2,4 частини.
- конструювання: використання різноманітних деталей шляхом приставляння, накладання, розміщення в ряд, по колу, по периметру чотирикутника, на відстані один від одного, працювати за зразком і аналізувати будову.

Показники компетентності дитини 5-6 років (3-ий рік здобування освіти)

Колір:

- Розрізняти і називати основні кольори спектру (червоний, оранжевий, жовтий, зелений, блакитний, синій, фіолетовий, коричневий, чорний);
- Співвідносити за кольором і відтінками основні кольори (червоний, оранжевий, жовтий, зелений, блакитний, синій, фіолетовий, коричневий, чорний) різної насиченості;
- Співвідносити сенсорні еталони кольору з кольором реальних предметів, групувати за кольором (вибрати з 5-6);
- Вміти знаходити задані предмети певного кольору в оточуючому;
- Вміти послідовно викладати у порядку зростання або спадання насиченості кольору (до 7 відтінків основних кольорів).

Форма:

- Розрізняти і називати форму геометричних фігур (круг, квадрат, трикутник, прямокутник, овал, куля (кулька), куб (кубик), конус (башточка), призма (дах), циліндр (труба), еліпсоїд (яйце);
- Співвідносити еталони форми і форми предметного зображення;

- Співвідносити форму площинних зображень і об'ємних геометричних тіл (куля, куб, конус і т.п.);
- Вміти знаходити предмети, геометричні фігури певної форми в оточуючому;
- Вміти групувати геометричні форми за ознаками (круги-овали, квадрати-прямокутники);
- Аналізує складну форму предметів за допомогою вписування сенсорних еталонів форми (круг, квадрат, прямокутник і т.д.) для аналізу будови предметів.

Величина:

- Розрізняти, виділяти і порівнювати величину предметів (довжина, висота, ширина, товщина: великий-маленький, високий-низький, довгий-короткий, товстий-тонкий, широкий-вузький, вище-нижче, довше-коротше, товще-тонше, ширше-вужче);
- Співвідносити два різних об'єкта однакових за довжиною або висотою розташованих в реальному просторі (4-6 об'єктів);
- За допомогою зору порівнювати величину предметів;
- Вміти самостійно розкладати предмети у порядку зростання (спадання) величини (5-7 об'єктів з невеликою різницею);
- Вміти порівнювати контурні, силуетні, схематичні, реальні зображення і співвідносити їх з реальними предметами;
- Вміє користуватися оптичними засобами під час розглядання (лупи, біноклі);
- За допомогою зору розрізняє і називає групи предметів з однорідними ознаками;
- Виділяє і словесно позначає величину (ширину, довжину, висоту) реальних предметів, встановлює взаємозв'язок між предметами за величиною.

Зорова увага пам'ять:

- Розвивати зорову реакцію на предмети оточуючого світу, помічати їх форму, колір, величину, положення у просторі, формувати дії з предметами;
- Об'єм зорової уваги (відібрати 4-5 предметів з 7-8);
- Вибірковість уваги: вміти працювати з 4-5 об'єктами;
- Переключення, розподіл уваги 3-4 відмінності 2 інформативних ознаки: колір, форма.

Орієнтування у просторі:

- Розуміти і словесно позначати просторове розташування предметів за допомогою займенників і прийменників: з, на, під, в, до, по, за, поряд, над, перед, між, попереду, вперед, позаду, назад, верху, верх, внизу, низ, справа, зліва, направо-наліво, навкруги, навколо;
- Вміти оцінювати віддаленість у великому просторі з точкою відліку від себе в одному і різних напрямках: високо-низько, далеко-близько;
- Вміти орієнтуватися на мікроплощині аркуша паперу: верх, низ, середина, справа від середини, зліва від середини, зверху-вниз, знизу-верх, зліва-направо і в різних напрямках;
- Набути навички складання схем простору шляхом співвіднесення розташування предметів в реальному просторі зі схемою;
- Вміти передавати просторові відносини за допомогою схеми;
- Описує предмети і знаходить їх за описом, оперує не тільки предметами, які сприймаються за допомогою зору, але й тими, які сприймаються за допомогою слуху, дотику, нюху;
- Вміти орієнтуватися відносно предмета, іншої людини за інструкцією дорослого і словесно позначати просторові відношення;
- Співвідносити розташування предметів в реальному просторі зі схемою за допомогою моделювання з будівельного матеріалу геометричних фігур;
- Знаходить за частиною ціле, складає з частин ціле;

Орієнтування на собі:

- Закріплювати вміння орієнтуватися на власному тілі, позначати в мовленні просторове розташування частин свого тіла.

Соціально-побутове орієнтування:

- Називає оточуючі предмети і матеріали, їх різноманітні якості (форму, колір, смак, запах);
- Орієнтується у різноманітті предметів одного виду, групує предмети за ознаками шляхом порівняння пар предметів різних видів;
- Диференціює предмети всередині одного виду;
- Вміє доглядати за предметами, іграшками, посібниками, зберігати і використовувати їх за призначенням;
- Знає і називає багато професій, їх необхідність;
- Знає і називає матеріали, інструменти необхідні для роботи дорослих, електроприлади, які полегшують працю дорослих;
- Виокремлює окремі дії та їх послідовність в трудових процесах;
- Має уяву про деякі громадські установи, називає і розуміє їх значення;
- Знає і дотримується правил поведінки в громадських місцях;

- Знає і називає назву свого міста, домашню адресу, назву вулиці, на якій розташований дитячий садок;
- Знає і називає різні види транспорту, їх призначення;
- Розрізняє проїжджу частину дороги, тротуар, розуміє значення сигналів світлофора, їх роль для руху машин і пішоходів;
- Дотримується правил дорожнього руху,
- Знає своє ім'я, по батькові, прізвище;
- Вміє складати словесний портрет, оцінювати емоційний стан людини;
- Дотримується правильної постави під час ходи, за столом;
- Знає і дотримується правила поведінки, догляд за тілом, прагне до здорового способу життя;
- Має уявлення про можливості свого зору, користується зоровою орієнтацією у відповідності до зорових можливостей;
- Використовує збережені аналізатори.

Розвиток дотику і дрібної моторики.

Дотикове сприйняття форми:

- Вміти розрізняти за допомогою дотику геометричні фігури і геометричні тіла, закріпити вміння знаходити ці форми в оточуючих предметах;
- Вміти виділяти елементи і властивості геометричних фігур;
- Вміти зорово-дотиковим способом обстежувати і впізнавати круг, прямокутник виділяти їх серед інших фігур;
- Вчити складати з безлічі кругів різного розміру силуетні зображення;
- Вчити ділити прямокутник на частини і складати з них нові фігури;
- Знаходити зайву за формою геометричну фігуру в класифікаційному ряду (об'єкти круглої, квадратної, трикутної, прямокутної, овальної форми).

Дотикове сприйняття величини:

- Впізнавати і називати великий-маленький, довгий-короткий, товстий-тонкий, високий-низький, широкий-вузький;
- Вибрати з 5-6 об'єктів такий самий за величиною (довжина, висота, товщина, ширина) об'єкт (різниця у розмірі об'єктів 2см);
- Групувати – вибір з групи, запропонованими трьома параметрами величин, в групі 5-6 об'єктів, побудувати серіаційний ряд (у порядку зростання і спадання) з 5-7 об'єктів.

Дотикове сприйняття матеріалу і поверхні:

- Вміти обстежувати предмети однією і двома руками;
- Вміти визначати з якого матеріалу зроблений предмет;

- Вміти класифікувати предмети за певною загальною ознакою (величина, фактура, температурні відчуття);
- Визначати за допомогою дотику різну поверхню паперу: глянцева, оксамитова, наждачна, промокальна;
- Групувати силуетні, барельєфні, рельєфні зображення за матеріалом, за поверхнею, вибір з 5-6 об'єктів

Предметно-практична діяльність:

- Конструювання: вміти викладати з лічильних паличок різні фігури, вміти будувати складні споруди відповідно до графічної моделі; визначати просторове розташування частин: позаду, попереду, зверху; точно з'єднувати деталі між собою.

Розвиток графічної моторики:

- Вміти правильно тримати олівець, розфарбовувати малюнок в одному напрямку з певною силою тиску на олівець; вміти штрихувати в різних напрямках: зверху-вниз, знизу-вверх, зліва-направо, справа-наліво; закріплювати вміння правильно добирати колір, який відповідає реальному предмету; точно обводити по крапках картинку.

Форми взаємодії педагога з сім'єю.

Напрямки роботи	Форми роботи
Педагогічна просвіта батьків	Інформаційні стенди, пам'ятки, тематичні виставки, консультації.
Активні форми взаємодії	Батьківські збори, індивідуальні консультації, практичні заняття для батьків, індивідуальні заняття з батьками та їх дитиною, анкетування, опитування.
Спільна творчість дітей, батьків і педагогів	Спільні свята, розваги, дозвілля. Індивідуальні проекти для спільного виконання батьками і дітьми: виготовлення поробок, листівок, газет, іграшок. Організація і участь в конкурсах, виставках.

Форми взаємодії з фахівцями

№/п	Форма роботи	Тематика	Термін
1.	Взаємодія з фахівцями: логопед, вихователь, інструктор по фізичному вихованню, психолог, музичний керівник.	Зміст папки відповідає тематиці тижня	Книга взаємозв'язку фахівцями заповнюється потижнево.
2.	Взаємодія з сестрою медичної лікувального кабінету та лікарем-офтальмологом.	Рекомендації офтальмолога по предапаратній підготовці та інформування про хід лікування.	Книга взаємозв'язку лікарем-офтальмологом, заповнюється щомісяця.
3.	Участь у методичних об'єднаннях.	Методичне забезпечення освітнього процесу	Методичні рекомендації
4.	Участь у роботі команди психолого-педагогічного супроводу	Участь у всіх засіданнях КППС у відповідності до плану роботи	Заповнення документації на дітей
5.	Консультування педагогів	Тематика за вимогою і річним планом	Журнал консультацій

Корекційно-освітня робота

Тифлопедагог реалізує корекційно-освітню роботу в межах наступних освітніх ліній:

«Дитина в природному довкіллі»

«Дитина в світі культури» (реалізується на всіх корекційних заняттях за допомогою розвитку ціннісно-змістовного сприймання і розуміння світу природи; становлення естетичного ставлення до оточуючого світу, реалізації самостійної творчої діяльності дітей)

«Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі» (реалізується на індивідуальних і під групових корекційних заняттях з РЗС, РОП, РДМ)

«Мовлення дитини» (реалізується на всіх корекційних заняттях за допомогою формування семантичної сторони мови, активізації мовної

діяльності дітей, розвитку мови як засобу спілкування і культури)

«Дитина в соціумі» (реалізується на індивідуальних і під групових корекційних заняттях з СПО).

В рамках корекційної освітньої діяльності тифлопедагог проводить наступні заняття:

«Розвиток зорового сприймання», де робота тифлопедагога спрямована на формування у дітей уявлень про форму, колір, величину, вміння виділяти ці інформативні ознаки у предметах з наступним використанням їх під час аналізу властивостей і якостей предмета, навичок використання сенсорних операцій в системі дослідницьких дій.

«Орієнтування у просторі», де тифлопедагог формує у дітей точні просторові уявлення, уточнює уявлення про предмети оточуючого світу. Розвиває просторове мислення, яке є розумовою, інтелектуальною діяльністю, формує у дітей з монокулярним характером зору нестереоскопічні способи сприймання глибини простору, навички вимірювання у великому та малому просторі, розвиває точність сприйняття.

«Соціально-побутове орієнтування». На цих заняттях тифлопедагог вчить дітей способам цілеспрямованого сприйняття, послідовного обстеження (за алгоритмом, планом-символом) об'єктів оточуючої дійсності, привчаючи дитину отримувати і уточнювати інформацію про себе і свої сенсорні можливості, про предмети і явища реального оточення

«Розвиток дотику і дрібної моторики» (індивідуально або як частина пі групових корекційних занять. Ці заняття проводяться з метою формування у дітей з порушенням зору уявлень про предмети оточуючого світу і компенсаторних способів оперування ними на основі тактильно-рухових відчуттів.

Організація корекційно-розвиткового процесу.

Корекційно-розвитковий процес будується у відповідності до принципу комплексно-тематичного планування:

Вересень	
I тиждень	«Дитячий садок!» ППВ
II тиждень	«Родина» ППВ
III тиждень	«Іграшки» ППВ
IV тиждень	«Овочі»
Жовтень	
I тиждень	«Фрукти»
II тиждень	«Гриби» («Іграшки»)
III тиждень	«Осінні квіти» («Ліс» 2-3-й рік, «Дитячий садок» 1-ий рік

IV тиждень	«Дерева»
Листопад	
I тиждень	
II тиждень	«Осінь»
III тиждень	«Зимуючі птахи»
IV тиждень	«Моя Україна!»
Грудень	
I тиждень	«Зима»
II тиждень	«Дикі тварини»
III тиждень	«Новий рік!», «Зимові розваги»
IV тиждень	
Січень	
I тиждень	
II тиждень	«Меблі»
III тиждень	«Посуд»
IV тиждень	«Свійські тварини»
Лютий	
I тиждень	«Екзотичні тварини»
II тиждень	«Одяг»
III тиждень	«Професії»
IV тиждень	«Транспорт»
Березень	
I тиждень	«Свято мам» («Родина»)
II тиждень	«Видатні діячі» («Книги»)
III тиждень	«Кімнатні рослини» («Дім»)
IV тиждень	Вакація
Квітень	
I тиждень	«Перелітні птахи»
II тиждень	«Комахи»
III тиждень	«Весна»
IV тиждень	«Великдень» («Квіти»)
Травень	
I тиждень	«Риби»
II тиждень	«Насіння» ППВ
III тиждень	«Літо» ППВ
IV тиждень	Моя вулиця»

Дидактичне забезпечення корекційної-освітнього процесу.

1. Дидактичний матеріал для розвитку зорового сприймання;
2. Дидактичний матеріал для розвитку соціально-побутового орієнтування;
3. Дидактичний матеріал для розвитку орієнтування у просторі;
4. Дидактичний матеріал для розвитку дотику і дрібної моторики.

Дидактичний матеріал представлений:

- натуральними об'єктами, муляжами;
- посібниками для бісенсорного сприймання (дошки з пазами і т.п.);
- іграшками різної величини, форми і т.п.;
- зображувальними посібниками (предметні і сюжетні картинки, кольорові силуетні і контурні зображення об'єктів, алгоритми, схеми, спеціально виготовлені дидактичні посібники, настільно-друковані і дидактичні ігри і т.п.);
- трафаретами;
- наборами площинних геометричних фігур і об'ємних форм;
- матеріалами, які мають певну структуру і якість поверхні;
- різноманітними посібниками для розвитку дотику і дрібної моторики;
- спеціальними посібниками, які відображають просторові ознаки предметів;
- предметами та іграшками, які можна використовувати в якості кольорових світлових і звукових орієнтирів;
- збірник із записами голосів птахів, тварин, побутових звуків.

Для проведення корекційних занять необхідні технічні і тифлотехнічні засоби навчання: комп'ютер, лупи, ліхтарики і т.п. для проведення індивідуальних і під групових занять необхідно мати демонстраційний і роздаткові фланелеграфи, демонстраційну (магнітну) дошку.

5. Інформативно-комп'ютерні технології.

- комп'ютер;
- набори розвиваючих і навчальних ігор;
- набори файлів із записами голосів птахів, тварин, побутових звуків.

6. Матеріал для консультування.

- інформаційний стенд;
- в куточках для батьків папки «Поради тифлопедагога», «Екран зору»,
- інформація по темі тижня;
- папка «Консультації для батьків»

7. Офітальмологічний кабінет.

Кабінет оснащений необхідним обладнанням для лікувально-відновлювальної роботи.

РОЗДІЛ V. СИСТЕМА ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

У дошкільному навчальному закладі сформовано внутрішню систему забезпечення якості освіти, яку схвалено педагогічною радою (протокол № 2 від 25.02.2021р.). Внутрішня система забезпечення якості освіти створюється відповідно до вимог частини третьої статті 41 Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 №2145-VIII, Закону України «Про дошкільну освіту» від 06.09.2018, Базового компоненту дошкільної освіти, Статуту закладу.

Вона включає:

- оприлюднені критерії, правила та процедури оцінювання освітньої діяльності та управлінських процесів у закладі освіти;
- політики та процедури забезпечення якості освіти;
- систему та механізми забезпечення академічної доброчесності;
- забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу;
- створення в закладі освіти інклюзивного освітнього середовища, універсального дизайну та розумного пристосування;
- інші процедури та заходи, що визначаються спеціальними законами або документами закладу освіти.

Згідно зі статтею 20 Закону України «Про дошкільну освіту» педагогічна рада закладу дошкільної освіти формує систему та затверджує процедури внутрішнього забезпечення якості освіти, зокрема систему та механізми забезпечення академічної доброчесності.

Внутрішня система забезпечення якості освіти створюється відповідно до рекомендацій Міністерства освіти і науки України, Державної служби якості освіти України з урахуванням: цілей та пріоритетів розвитку закладу дошкільної освіти; типу закладу, місцезнаходження, умов діяльності.

До розбудови внутрішньої системи якості освіти залучаються усі учасники освітнього процесу.

Мета внутрішньої системи забезпечення якості освіти: постійне та послідовне підвищенні якості освіти на основі відстеження динаміки показників освітньої діяльності та освітніх процесів у ДНЗ.

Завдання внутрішньої системи забезпечення якості освіти:

1. Визначення пріоритетних напрямів та показників для оцінювання освітньої діяльності, управлінських процесів у ДНЗ.
2. Здійснення вимірювання показників освітньої діяльності та управлінських процесів у ДНЗ та оцінка їх динаміки.
3. Визначення шляхів підвищення якості освіти за результатами оцінювання показників освітньої діяльності та освітніх процесів.
4. Надання допомоги учасникам освітнього процесу щодо підвищення якості освіти.

Напрями, показники, методи збори інформації для оцінювання якості освітньої діяльності та управлінських процесів у ДНЗ

Напрями, показники для оцінювання освітніх і управлінських процесів у ДНЗ доцільно визначати за результатами аналізу діяльності закладу освіти за минулий навчальний рік та анкетування педагогічних працівників, батьків вихованців щодо якості провадження освітньої діяльності в ДНЗ.

Моніторинг здійснюється на основі вимог Базового компонента дошкільної освіти України, освітніх програм і річного плану ДНЗ та за річною циклограмою вивчення освітнього процесу. З метою виявлення динаміки, тенденцій і закономірностей та прогнозування подальшого розвитку дитини дошкільного віку у ДНЗ організовується і проводиться педагогічний моніторинг, який проводиться в листопаді 2023 року – початковий моніторинг (для виявлення напрямку і корекції освітньої роботи з дітьми, медико-соціального, психолого-педагогічного); у лютому 2024 року – поточний моніторинг (для визначення динаміки розвитку вихованців, перегляд відкритих занять); у травні 2024 року – підсумковий моніторинг (підбиття підсумків життєдіяльності дошкільників за тривалий період, визначення рівня досягнень дітей та виконання освітніх програм, перегляд підсумкових занять).

Матеріали щодо організації і проведення моніторингу досягнень дітей дошкільного віку згідно з Базовим компонентом дошкільної освіти України, показники досягнень дітей, діагностичний інструментарій, методику обстеження, характеристику рівнів засвоєння програмових вимог розроблено

відповідно до Інструментарія оцінювання готовності старших дошкільників до навчання в умовах реформування української школи (лист МОН від 31.05.2023 № 1/7735-23) та методичного посібника «Моніторинг досягнень дітей дошкільного віку згідно з Базовим компонентом дошкільної освіти: методичний посібник» (за загальною редакцією Т.В. Киричук, О.М. Кулик, Н.М. Шаповал. – Тернопіль: Мандрівець, 2021р.).

Зміни та доповнення до напрямів, показників, методів збору інформації для оцінювання якості освітньої діяльності й управлінських процесів у ДНЗ (додаток 4) схвалюються відповідним рішенням педагогічної ради та затверджуються наказом керівника закладу.

Для організації та проведення моніторингу досягнень дітей дошкільного віку використовується Інструментарій оцінювання готовності старших дошкільників до навчання в умовах реформування української школи (лист МОН від 31.05.2023 № 1/7735-23), посібник «Моніторинг досягнень дітей дошкільного віку згідно з Базовим компонентом дошкільної освіти: методичний посібник/за загред. Т.В.Киричук, О.М.Кулик, Н.М.Шаповал.- Тернопіль: Мандрівець, 2021.-184с. та Шкала оцінювання якості освітнього процесу в закладах дошкільної освіти ECERS -3.

Основні методи проведення дослідження під час моніторингу: опитування (анкетування, інтерв'ювання), тестування, спостереження за освітнім процесом та освітньою діяльністю у закладах освіти, фокус-група, аналіз документації закладу освіти, аналіз статистичних даних про стан системи освіти за встановленими формами звітності, інші методи, визначені у Програмі.

За результатами здійснення моніторингових процедур педагоги планують корекційну діяльність з дітьми раннього та дошкільного віку, а також індивідуальну роботу. ДНЗ здійснює планування методичної роботи з урахуванням цих результатів.

Згідно зі ст.20 Закону України «Про дошкільну освіту» педагогічна рада закладу формує систему та затверджує процедури внутрішнього забезпечення якості освіти, зокрема систему та механізми забезпечення академічної доброчесності.

Внутрішня система забезпечення якості освіти створюється відповідно до рекомендацій Міністерства освіти і науки України, Державної служби якості освіти України з урахуванням: цілей та пріоритетів розвитку закладу дошкільної освіти; типу закладу, місцезнаходження, умов діяльності.

До розбудови внутрішньої системи якості освіти залучаються усі учасники освітнього процесу.

Основні політики забезпечення якості освітньої діяльності та якості освіти

Основними політиками забезпечення якості освітньої діяльності та якості освіти в ДНЗ є:

- забезпечення публічної інформації про діяльність закладу освіти (ст. 30 Закону України «Про освіту»);

- дотримання принципів академічної доброчесності у діяльності педагогічних працівників (ст. 42 Закону України «Про освіту»);
- запобігання та протидія булінгу (цькуванню);
- запобігання та протидія мобінгу в колективі;
- створення умов щодо професійного зростання педагогічних працівників (постанова Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників (зі змінами).

Основні процедури вивчення якості освітньої діяльності в ДНЗ.

Основними процедурами вивчення якості освітньої діяльності в ДНЗ визначено:

- відстеження рівня розвитку дітей старшого дошкільного віку відповідно до вимог Базового компонента дошкільної освіти;
- внутрішній моніторинг якості освіти;
- самооцінювання освітньої діяльності.

Відстеження рівня розвитку дітей старшого дошкільного віку здійснюється відповідно до вимог Базового компонента дошкільної освіти. У якості інструментарію використовуються карти спостереження.

Для забезпечення об'єктивності та достовірності даних важливо дотримуватись принципів академічної доброчесності, у тому числі справедливого оцінювання.

Внутрішній моніторинг якості освіти здійснюється відповідно до статті 48 Закону України «Про освіту», наказу Міністерства освіти і науки України від 16.01.2020 №54 «Про затвердження Порядку проведення моніторингу якості освіти». Для проведення внутрішнього моніторингу розробляється відповідна програма.

Самооцінювання освітньої діяльності включає:

- самооцінку показників освітньої діяльності та управлінських процесів у ДНЗ;
- оцінювання педагогічними працівниками своєї діяльності.

Очікувані результати щодо реалізації системи внутрішнього забезпечення якості освіти:

1. Отримання об'єктивних даних про якість освітньої діяльності та управлінських процесів у ДНЗ.
2. Підвищення якості освіти в ДНЗ на основі прийняття ефективних управлінських рішень.
3. Створення атмосфери довіри до ДНЗ серед педагогічних працівників та батьків вихованців.

Освітня програма ДНЗ забезпечує досягнення дітьми результатів навчання (набуття компетентностей), визначених Базовим компонентом дошкільної освіти.

Основні показники, що характеризують найістотніші сторони розвитку дитини напередодні вступу до школи:

- сформовані основні фізичні якості, рухові уміння, культурно-гігієнічні, оздоровчі навички та навички безпеки життєдіяльності;
- сформований позитивний образ «Я», створена база особистісної культури дитини;
- сформовані базові якості особистості: довільність, самостійність і відповідальність, креативність, ініціативність, свобода поведінки і безпечність, самосвідомість, самооцінка;
- сформовані навички соціально визнаної поведінки, вміння орієнтуватись у світі людських взаємин, готовності співпереживати та співчувати іншим;
- сформований інтерес та вміння розуміти інших, бажання долучатися до спільної діяльності з однолітками та дорослими, вміння оцінювати власні можливості, поважати бажання та інтереси інших людей, узгоджувати свої інтереси, бажання, дії з іншими членами суспільства;
- сформовані уявлення про належність до народу України, про традиції та свята українців, поняття про патріотизм та любов до рідної країни.
- сформовані уявлення про природу планети Земля та Всесвіт;
- розвинута емоційно-ціннісна відповідальність екологічного ставлення до природного довкілля, сформовані навички дотримання правил природокористування;
- сформована готовність включатись у практичну діяльність, що пов'язана з природою;
- сформоване почуття краси в її різних проявах, ціннісне ставлення до змісту предметного світу та світу мистецтва;
- розвинуті творчі здібності;
- сформовані елементарні трудові, технологічні та художньо-продуктивні навички, самостійність, культура та безпека праці;
- сформовані навички культури споживання;
- розвинуті творчі здібності, самостійність, ініціативність, організованість в ігровій діяльності та сформований стійкий інтерес до пізнання довкілля і реалізації себе в ньому;
- сформоване вміння будувати дружні, партнерські стосунки та ігрові об'єднання за інтересами;
- сформовані доступні уявлення, еталони, що відображають ознаки, властивості та відношення предметів і об'єктів навколишнього світу;
- сформована здатність застосовувати отримані знання у практичній діяльності, володіти способами пізнання дійсності;
- розвинуте наочно-дійове, наочно-образне, словесно-логічне мислення;
- сформований інтерес до пошуково-дослідницької діяльності;
- сформовані елементарні математичні уявлення, цілісна картина світу;
- сформована компетентна поведінка в різних життєвих ситуаціях;
- сформована культура мовлення та спілкування;
- засвоєні навички володіння елементарними правилами користування мовою у різних життєвих ситуаціях;

- сформовані загальнонавчальні уміння: розуміє мету діяльності, планує і виконує необхідні дії, контролює та оцінює свої результати;
- сформовані організаційні вміння: вміє організовувати робоче місце, орієнтується в часі, виконує вказівки педагога, доводить роботу до кінця, вміє працювати з посібниками;
- спостерігається прагнення до утвердження у новій соціальній ролі – школяра.

Адміністрація дошкільного навчального закладу

Створює умови для отримання якісної дошкільної освіти усіма дітьми, які відвідують ДНЗ.

Підтримує потенціал вихователів та створює умови для їх розвитку з питань організації дистанційної та змішаної форми освітнього процесу, психолого-педагогічного супроводу дітей та їхніх батьків в умовах війни, створення розвивального середовища тощо.

Організовує систематичне навчання для працівників ДНЗ із питань організації продуктивної взаємодії з дітьми та їхніми батьками у період війни; формування стресостійкості учасників освітнього процесу в умовах невизначеності; використання варіативних, інноваційних форм роботи з дітьми під час війни тощо.

Організовує психолого-педагогічну підтримку та супровід усіх учасників освітнього процесу.

Розробляє і доводить до відома працівників порядок обліку робочого часу та ведення необхідної документації. Затверджує режим роботи педагогічних працівників в умовах дистанційної роботи.

Сприяє поширенню досвіду роботи педагогів на сайті дошкільного закладу та інших освітніх інформаційних ресурсах. Забезпечує педагогів необхідним обладнанням та доступом до інтернету.

Контролює систематичність організації освітнього процесу з дітьми раннього та дошкільного віку.

Організовує співпрацю з інклюзивними ресурсним центром.

Організовує постійно-діючого консультаційного пункту з питань надання психологічної допомоги педагогам і батькам у роботі з дітьми щодо особливостей в освітній діяльності і взаємодії в існуючій ситуації та стресовому стані.

Розробляє план заходів консультативної, методичної, організаційно-педагогічної роботи з батьками вихованців у період військових дій.

Проводить наради, семінари, вебінари, консультації, відеоконференції з педагогами за різними формами роботи з урахуванням обмежувальних заходів встановлених Урядом країни та місцевою владою в умовах воєнного стану.

Розробляє заходи щодо забезпечення різних форм зв'язку з батьками вихованців та організовує за потреби роботу консультаційних пунктів.

Педагогічні працівники

Проводять та організовують освітній процес з урахуванням воєнної ситуації у місті (очне, змішане, дистанційне):

- синхронному (у формі онлайн-заняття). Такі заняття, у разі згоди батьків, з дітьми молодшого та середнього дошкільного віку мають тривати не більше 10 хвилин, старшого дошкільного віку — 15 хвилин. Під час заняття слід обов'язково звертати увагу на налаштування веб-камери - вона має бути встановлена на рівні очей або трохи вище, щоб діти бачили очі педагога;
- асинхронному (запис відео заняття та передача його батькам для самостійного опрацювання дітьми). Під час зйомки варто прагнути до створення коротких і дидактично продуманих відеороликів, дозовано використовувати переходи та анімацію.

За потреби вносять зміни до тематично-календарного планування, узгоджуючи з адміністрацією.

Здійснюють самоосвітню роботу. Використовують освітню програму для досягнення вихованцями передбачених результатів навчання. Надаючи інформацію щодо обсягу та змісту освітнього матеріалу, завдань на його закріплення.

Вузькі спеціалісти можуть працювати індивідуально з тими дітьми, які цього потребують.

Педагоги складають індивідуальні плани роботи та інші документи з обліку свого робочого часу, вести документацію відповідно до номенклатури справ дошкільного закладу. Заздалегідь планують змістовий контент роботи, щоб відвертати увагу дітей від хвилювань, страхів та сприятиме зниженню тривожності.

Організують педагогічний супровід дітей дошкільного віку, дітей з особливими освітніми потребами та їхніх батьків щодо формування навичок безпечної поведінки, стресостійкості, збереження фізичного, психологічного, емоційного здоров'я.

Організують зворотний зв'язок з батьками дітей, через програми Viber, WhatsApp, Telegram та соціальні мережі з питань стану здоров'я дитини, особливостей навчання, виховання, розвитку дітей при використанні дистанційного та змішаного видів комунікації. Результати зворотного зв'язку формують основу для планування консультативної та методичної допомоги батькам з різних питань виховання дітей.

З дітьми раннього віку робота проводиться з батьками з питань щодо організації педагогічного середовища, надаються консультації, поради щодо використання матеріалів супроводу малюків.

За можливості, педагоги сприяють до залучення освітнього процесу дітей, які з батьками перебувають за кордоном на період воєнних дій.

Здобувачі дошкільної освіти

Підтримують зв'язок з вихователями щодо місця перебування та стану здоров'я дитини.

Дотримуються режиму дня, звичних ритуалів, що допомагає дитині встановити зв'язок з життям та безпекою.

Враховуючи вікові особливості дітей ключовою передумовою налагодження ефективного та дієвого освітнього процесу є партнерська взаємодія між батьками вихованців та педагогами.

VI. ПОКАЗНИКИ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Визначаємо показники, що містять основні індивідуально-особистісні та професійно-діяльнісні якості педагогів, необхідні для успішного виконання завдань якісної дошкільної освіти та реалізації освітньої програми:

√ професійно-педагогічна компетентність—обізнаність із новітніми науково обґрунтованими відомостями з дошкільної педагогіки, психології, методик, інноватики для створення безпечного освітньо-розвивального середовища, що сприяє цілісному індивідуально-особистісному становленню дітей дошкільного віку, здатність до продуктивної професійної діяльності на основі розвиненої педагогічної рефлексії відповідно до провідних ціннісно-світоглядних орієнтацій, вимог педагогічної етики;

√ соціально-громадянська компетентність—розуміння сутності громадянського суспільства, володіння знаннями про права і свободи людини, екологічних проблем людства і можливостей власної участі у їх розв'язанні, усвідомлення громадянського обов'язку та почуття власної гідності, здатність до ефективної командної роботи, уміння попереджувати та розв'язувати конфлікти, досягаючи компромісів;

√ загальнокультурна компетентність—усвідомлення власної національної ідентичності як підґрунтя відкритого ставлення та поваги до розмаїття культурного вираження інших;

√ мовно-комунікативна компетентність—володіння системними знаннями про норми і типи педагогічного спілкування в процесі організації колективної та індивідуальної діяльності, вміння вислуховувати, відстоювати власну

позицію, використовуючи різні прийоми розміркувань та аргументації, розвиненість культури професійного спілкування, здатність досягати педагогічних результатів засобами продуктивної комунікативної взаємодії (відповідних знань, вербальних і невербальних умінь і навичок залежно від комунікативно-діяльнісних ситуацій);

√ психологічно-фасилітативна компетентність – усвідомлення ціннісної значущості фізичного, психічного і морального здоров'я дитини, здатність сприяти творчому становленню дошкільників та їхній індивідуалізації;

√ інформаційно-цифрова компетентність – здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати інформацію та оперувати нею відповідно до власних потреб і вимог сучасного інформаційного суспільства.

